राज्य शिक्षणीक संशोधन आनी प्रशिक्षण परिशद, पर्वरी–गोंय

शिक्षक मार्गदर्शक (भाग 2)

बुनयादी शिक्षण अभ्यासक्रम : बालवाटिका - 1 (पिराय गट 3 ते 4)

शिक्षक मार्गदर्शक

(भाग 2)

बुनयादी शिक्षण अभ्यासक्रम : बालवाटिका – 1 (पिराय गट 3 ते 4)

बुनयादी शिक्षण अभ्यासक्रम : बालवाटिका– 1 (पिराय गट 3 ते 4)

विकासाचें मळ : शरिराचो विकास (अन्नमय आनी प्राणमय कोश विकास)
ध्येय : CG-1 भुरगीं निरोगी आनी सुरक्षीत दवरपी सवयी विकसीत करतात.
क्षमता : C-1.1 पोश्टीक आहारा बाबतीत रूची आनी समज दर्शयतात आनी अन्नपदार्थ वाट लायतात.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	आहार	अन्नपदार्थ	1. खावपाक योग्य आनी अयोग्य अन्नपदार्थ वळखतात.	1. खावपाक योग्य अश्या पदार्थांची वळख करप. देख– फळां, भाज्यो, कडधान्य, दूद, दूदाचे पदार्थ, चपाती, शीत. 2. खावपाक अयोग्य पदार्थांची वळख करप. देख– चॉकलेट, आयस्क्रीम, वेफर्स. 3. 'खावंया–पिवंया' खेळ खेळप. 4. दृक्‌श्राव्य माध्यमांच्या मदतीन योग्य आनी अयोग्य पदार्थांची वळख करून दिवप. ५. फळां आनी भाज्यो रूपांत बावल्यांच्यो संवाद.	अन्नपदार्थ, अन्नपदार्थांच्यो प्रतिकृती, चित्रफिती, बोलक्या बाहुल्या
बालवाटिका 1	आहार	अन्नपदार्थ	2. व्हडल्याच्या सुचवणेप्रमाण वेगवेगळे अन्नपदार्थ खावपाक सुरवात करता.	1. वेगवेगळ्या अन्नपदार्थांची नांवा सांगप. 2. व्हडल्याच्या मदतीन वेगवेगळे अन्नपदार्थ योग्य पद्धतीन खावप. 3. योग्य पद्धतीन उदक पीवप. 4. अन्नपदार्थांचेंर आदारीत गीतां म्हणप. 5. आवडत्या अन्नपदार्थांविशीं गजाली करप. 6. खाद्यपदार्थांच्या चित्रांचे तक्ते लावप. 7. घरा कडल्यान हाडिल्ली फळां एकामेकांक वाटून खावप.	
बालवाटिका 1	आरोग्य	पोशक अपायकारक अन्नपदार्थ	3. आरोग्याक पोशक आनी अपायकारक अश्या पदार्थांची नांवा सांगता.	1. बोलक्या बावल्यांचो आरोग्याक पोशक आनी अपायकारक पदार्था विर्शी संवाद. 2. पोशक आनी अपायकारक पदार्थ वळखूपाचो खेळ खेळप. 3. पोशक अन्नपदार्थांची नांवा सांगप. 4. अपायकारक अन्नपदार्थांची नांवा सांगप.	

ध्येय : CG-1 भुरगीं निरोगी आनी सुरक्षीत दवरपी सवयी विकसीत करतात.
क्षमता : C-1.2 स्वताची मुळावी काळजी आनी स्वच्छता आपणायता.

स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	स्वच्छता	स्व-स्वच्छता, हातांची स्वच्छता	1. संडासाक वचचें पयली आनी मागीर तशेंच जेवणा पयली आनी मागीर हात धुता आनी पुसता.	1. हात धुवपाच्या आनी पुसपाच्या योग्य पद्धतीचे प्रात्यक्षीक करून दाखयता. 2. शीशू केलें उपरांत हात धूवप उदक घालप. 3. चित्रफीत दाखयता. 4. स्वच्छतेविशी बावल्याचो संवाद. 5. जेवणापयलीं आनी मागीर हात धूवप आनी पुसप. 6. स्वच्छतेचो संदेश दिवपी अभिनय गीत म्हणप. 7. स्वच्छते संबंदीत चित्रांचे तक्ते लावप. 8. आरोग्य पोशण आनी स्वच्छते बाबतीत पालक प्रबोधन वर्ग घेवप.	पाणी, टॉवेल, चित्रफित, बोलक्या बाहुल्या, अभिनय गीत, तक्ते.
बालवाटिका 1	स्वच्छता	कपडे पादत्राणे	2. स्वता कपडे घालप, बटण लावप, स्वताच्या पायांत चप्पल, बूट घालपाक व्हडल्यांची मजत घेताले.	1. कपडे घालपाचे योग्य प्रात्यक्षीक करून घेता. 2. भुरगों स्वतां कपडे घालता. घालपाच्या योग्य पद्धतीचे प्रात्यक्षीक करून घेता. 4. टूथब्रश, फणी हे सारकें साहित्य वापरपाचे प्रात्यक्षीक घेवप. 5. वयल्या सगळ्या कृतींचे चित्रफीत दाखोवप.	चित्रफित, कपडे, बूट, चप्पल, टूथब्रश, फणी.

ध्येय : CG-1 भुरगीं निरोगी आनी सुरक्षीत दवरपी सवयी विकसीत करतात.
क्षमता : C-1.3 शाळा आनी वर्ग स्वच्छ, नितळ दवरता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सुरक्षितता	साहित्याची काळजी	1. स्वताच्यो वस्तू जशें की पिशवी, बाटली, बूट, रूमाल, खावपाचो डबो हांचे बाबतीत दक्ष आसता.	1. भुरग्यांच्या वस्तूचेंर कुरू करप. ते खातीर चित्रांचो वापर करप. कुरूवेल्यान भुरग्यांनी आपल्यो वस्तू वळखप. 2. वस्तू दवरपाच्या वस्तूंची वळख करून दिवप. 3. भुरग्यांनी वस्तू योग्य जाग्यार दवरपाची सवय लावप. 4. क्रियाकलाप सोपलें उपरान्त खेळणी आनी वस्तू योग्य जाग्यार दवरपाक सांगप.	कुरू चित्रां

बालवाटिका 1	नितळ– साण	साहित्याची स्वच्छता, निगा	2. व्हडल्यांच्या मदतीन ताटां, आयदना जाग्यार दवरता.	1. पेले, ताटां, चमचे, वाट्यो हें सारकें वापरिल्या वस्तू दवरपा खातीर चित्रांचो सुचना फलक लावप. 2. वापरिल्यो वस्तू योग्य जाग्यार दवरपाचे प्रात्यक्षीक घेवप. 3. नास्तो जालें उपरांत आयदनां योग्य आयदनांत दवरपाचें प्रात्यक्षीत घेवप.	सुचवण्यो बोर्ड, खरकटे उडोवपाचें आयदन
बालवाटिका 1	नितळ– साण	कोयरापेटी	3. हेरांच्या मजतीन कोयरापेट्येचो वापर करता.	1. कोयरापेट्येंत कोयर वडोवपाचें प्रात्यक्षीत घेवप. 2. नितळसाणेचें गीत म्हणप. 3. वर्ग नितळसाणेच्या कामात बारीक–बारीक कामा सांगून भुरग्यांक वांटेकार करून घेवप. 4. परिसर स्वच्छतेच्यो घोशणां दिवप. 5. वर्ग नितळसाणे संबंदान बोलके बावलेचो संवाद.	कोयरापेटी, गीतां, घोशणां, बोलक्यो बावल्यो

ध्येय : CG-1 भुरगीं निरोगी आनी सुरक्षीत दवरपी सवयी विकसीत करतात.
क्षमता : C-1.4 वस्तू आनी सोपे साधनांचो वापर करता.

स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	--	--	1. उजो, गॅस, सुरी, इलेक्ट्रीक प्लग्ज अशें धोकों दिवपी गजालीक हात लावप टाळप.	1. उजो, गॅस, सुरी, इलेक्ट्रीक प्लग्ज हांची माहिती करून दिवप. 2. धोको दिवपी वस्तूक हात लायिल्ल्या खातीर जावपी परिणामाविशीं संभाशण करप. 3. धोको दिवपी वस्तूक हात लायिल्याखातीर जावपी परिणामाची चित्रफीत दाखयता.	उजो, गॅस, सुरी, इलेट्क्रीक प्लग्ज, चित्रफित

ध्येय : CG-1 भुरगीं निरोगी आनी सुरक्षीत दवरपी सवयी विकसीत करतात.
क्षमता : C-1.5 हालचालींचेंर सुरक्षितेबाबतीत जागरूकता दाखोवन योग्यरित्या कृती करतात. (चलप, धावप, सायकल चलोवप)

स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	सुरक्षितता	रस्तो सुरक्षितता	1. रस्त्यावेली सुरक्षितता महत्त्वाची आसा हे वळखता, रस्त्यान व्हडल्यांचो हात धरून चलता.	1. रस्त्यावेल्यान सुरक्षितपणान चलपाविशीं भुरग्यांशी संभाशण करप. 2. रस्त्यावेल्यान व्हडल्यान हात धरून कशें चलप हांचे प्रात्यक्षीक दाखोवप. 3. रस्त्यावेल्यान सुरक्षीत पद्धतीन चलपा संबंदीत चित्रफीत दाखोवप. 4. रस्त्यावेल्यान सुरक्षितपणान चलपाविशीं चित्रांचे तक्ते लावप. वाहतुकीचे सुचना फलक दाखवप.	चित्रफीत, चित्रांचे तक्ते, वाहतुक सुचनाचें फलक

ध्येय : CG-1 भुरगीं निरोगी आनी सुरक्षीत दवरपी सवयी विकसीत करतात. क्षमता : C-1.6 असुरक्षित/ धोकादायक परिस्थिती जाणता आनी मजत मागता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निस्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	सुरक्षितता	स्व-सुरक्षा	1. परिचीत आनी अपरिचीत व्यक्ती हांचोमदलो फरक वळखता.	1. भुरग्यांक परिचीत आनी अपरिचीत लोकांविशीं म्हायती दिवप. 2. दृक्‌श्राव्य माध्यमातल्यान चित्रफीत दाखोवन परिचीत, अपरिचीत लोकांची वळख करून दिवप. 3. बोलक्या बावल्यांचो संवाद.	चित्रफीत, बोलक्यो बावल्यो

ध्येय : CG-2 भुरगीं ज्ञानेंद्रियांची संवेदनक्षमता आनी कुशाग्रता विकसीत करतात. क्षमता : C-2.1 आकार, रंग आनी छटा हांच्या मदला फरक वळखता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निस्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिया	रंगांची वळख	1. मूळ प्राथमीक रंग (तांबडो, निळो आनी हळदुवो) आनी परिसरातले हेर रंग हांच्यातलो फरक वळखता आनी नांवा सांगता. (काळो, धवो)	1. प्राथमीक रंग दाखोवप, तांची नांवा सांगप. 2. प्राथमीक रंगांसाकून तयार जावपी हेर रंगांची माहिती दिवप. 3. वेगवेगळ्या रंगांची चित्रां दाखोवन तांची नांवा वळखपाक सांगप. 4. मेणाच्या रंगांनी आकृती रंगोवप. 5. रंगांचे गाणे म्हणप.	प्राथमीक रंग, विविध रंगांच्यो वस्तू, चित्रां, मेणाचे रंग, रंगांचे गाणे.
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिया	रंगांची वळख विभागणी	2. वस्तूंची तांच्या रंगानुसार पंगड करतात. (देखीक- सगळ्यो तांबड्यो वस्तू एकठांय करता.)	1. सांगिल्ल्या रंगांची वस्तू काडटा. 2. रंगानुसार वस्तूंची विभागणी करता.	वेगवेगळ्या रंगांची वस्तूंची आयदना

ध्येय : CG-2 भुरगीं ज्ञानेंद्रियांची संवेदनक्षमता आनी कुशाग्रता विकसीत करतात. क्षमता : C-2.2 कुरू आनी प्रतिका हांचे खातीर दृक्‌स्मृती विकसीत करता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिया	दृक्‌स्मृती	1. दोन सारके आकार, कुरू हांच्या समान दिशानुसार जोडयो लायता.	1. दोन समान आकारांच्यो जोडयो लायता. 2. दोन समान कुरूच्यो जोडयो लायता. 3. प्राणी आनी तांच्यो सावल्यो हांच्यो योग्य जोडयो लायता.	समान आकार, समान कुरू, प्राणी, सावल्यो, कार्यपुस्तिका

ध्येय : CG-2 भुरगीं ज्ञानेंद्रियांची संवेदनक्षमता आनी कुशाग्रता विकसीत करतात.
क्षमता : C-2.3 आवाजातलो चढ-उतार (आरोह-अवरोह) सूर-ताल-लय हें नुसार आवाजातलो फरक वळखता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिया	आवाजाची वळख	1. मनीस, प्राणी, सवणीं, गाडयो, टाळयो हांचो आवाज, उदकांचो आवाज, वस्तूंचो आवाज, परिसरातलो आवाज हातूंतले वेगळेपण वळखता.	1. टिचरीन वेगवेगळे प्राणी आनी सवणीं हांचे आवाज काडप. भुरग्यांनी अनुकरण करप. 2. प्राणी, सवणीं हांचो आवाज आशिल्ली गाणी म्हणप. 3. मोबायलावेल्यान सैमांतलो पावस थेंब, व्हांवपी उदक, लाटो, वारो हांचो आवाज आयकूवप आनी वळखप. 4. शरिराच्या अवयवाचे आवाज काढप. देख- टाळयो, पाय आपटप. 5. वेगवेगळ्या गाडयांचें आवाज आयकप आनी वळखप. 6. आवाज डब्यातलें मणी, फातर, नाणी, रेंव हांचे आवाज आयकता.	गाणी, मोबायल, वेगवेगळे आवाज, गाडयाचें आवाज, आवाजाच्यो डब्यो, गाणी, मोबायल, वेगवेगळ्यो आवाज, गाडयांचे आवाज, डब्याचो आवाज.
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिय	आवाजाची वळख	2. कर्कश आनी मृदू आवाजातलो फरक वळखता.	1. भुरग्यांक कर्कश आवाज आयकूवप. 2. मृदू आवाजाची वळख करून दिवप. 3. मोबायल्यावेल्यान वेगवेगळे मृदू आनी कर्कश आवाज आयकता.	डबो, बडी, मोबायल, वेगवेगळे आवाज

ध्येय : CG-2 भुरगीं ज्ञानेंद्रियांची संवेदनक्षमता आनी कुशाग्रता विकसीत करतात.
क्षमता : C-2.4 वेगवेगळे वास आनी चव हातूंतलो फरक वळखता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिय	वासाची वळख	1. सुगंध आनी दुर्गंध वळखता.	1. वेगवेगळ्यो वस्तूंचो वास घेवपाचो अणभव दिवप. 2. लवंग, लसूण, आले, जिरे, बडीशेप, मिरी, हिंग हांच्या सारक्यो वस्तू धाडावन वास घेवप. 3. तुळस, कडुलिंब, गवती च्या, अडुळसो ह्या वनस्पतींचो वास घेवप. 4. उजवात, डेटॉल, अत्तर वास घेवप. 5. सुगंध आनी दुर्गंध ह्याविशीं भुरग्यां कडेन उलोवप आनी तातूंतले फरक लक्षात हाडून दिवप. 6. बरो वास तो सुगंध आनी वायट वास म्हळ्यार दुर्गंध हे प्रात्यक्षिकद्वारा स्पश्ट करप.	वेगवेगळ्या वस्तूचो गंध, उजवात, डेटॉल, अत्तर, फुलां, कोयर.

बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिय	चवीची वळख	1. गोड, आंबट, खारट, कोडू, तुरट, तिखट चव वळखतात.	1. वेगवेगळयो वस्तू आनी पदार्थ हांची चव घेवपाची संद भुरग्यांक दिवप आनी त्या चवीचें नांव सांगप. देख- साखर, गूळ, लाडू, चिंच, मीठ, काराते, आवाळो. 2. शिक्षिकेन चव सांगप आनी भुरग्यांनी चवीचे पदार्थ सांगप.	वेगवेगळ्या चवींचे पदार्थ, साखर, गोड, लाडू, चिंच, मीठ, काराथे, आवाळो

ध्येय : CG-2 भुरगीं ज्ञानेंद्रियांची संवेदनक्षमता आनी कुशाग्रता विकसीत करतात.
क्षमता : C-2.5 वेगवेगळयो प्रकाराच्या स्पर्शामदलो फरक करपाची क्षमता विकसीत करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	ज्ञानेंद्रिया	स्पर्श वळख	1. कडक, मोव, थंड, गरम, खरखरीत, खडबडीत, गुळगुळीत स्पर्शांमदलो फरक समजता.	1. वेगवेगळ्या प्रकारच्या स्पर्शांचो अणभव दिवप. 2. प्रात्यक्षिकासयत विविध स्पर्शांची तुलना समजता. देख- फातर- कडक, कापूस- मोव, सॅण्डपेपर- खरखरीत, संगमवर फातर- गुळगुळीत, फातर- खडबडीत	फातर, कापूस, झेल, उदक, सॅण्डपेपर

ध्येय : CG-2 भुरगीं ज्ञानेंद्रियांची संवेदनक्षमता आनी कुशाग्रता विकसीत करतात.
क्षमता : C-2.6 अणभवांची जाणीव जावपा खातीर ज्ञानेंद्रियामार्फत संवेदनांचे एकात्मिकरण करपाक सुरवात करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	उपघटक	श्वसनाचे व्यायाम	1. नेटान स्वास भायर-भीतर सोडटा.	1. टिचरीन नेटान स्वास सोडपाचें प्रात्यक्षिक करून दाखोवप. 2. श्वास कसो नेटान सोडप हे समजावन सांगता. 3. भुरग्यांनी स्वास नेटांन सोडपाक सांगप. 4. लांब स्वास घेवप, जोरान स्वास सोडप ही कृती २ ते ३ वेळा करून घेवप. 5. थोडे वेळेखातीर मांडी घालून दोळे मिटोवन शांत बसप. 6. प्राणायाम करपी साधकांची चित्रा दाखोवप.	प्राणायाम करपी साधकांची चित्रां

ध्येय : CG-3 सुदृढ आनी लवचिक शरीर विकसीत जाता.
क्षमता : C-3.1 विशीश्ट कृती करतना ज्ञानेंद्रियांच्यो संवेदना आनी शारीरीक हालचाली हांचो समन्वय दाखयता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	स्थूल स्नायू विकास	1. बॉल धरप, उडोवप, पायान लाथ मारप ह्यो कृती करता.	1. फुग्यान, ल्हव वजनाच्या बॉलान मुक्तपणान खेळप. 2. शिक्षिकेन व्हडल्या आकाराचो ल्हान वजनाच्यो बॉल भुरग्यांच्या दिशेन उडोवप. भुरग्यांन तो धरप आनी उडोवप. 3. भुरग्यांनी टप्पो पडत वचपी बॉल धरपाचो यत्न करप. 4. बॉल, फुगो, रिंग दोनींय हातांनी मूखार उडोवप. 5. बॉल, फुगो, रिंग वयलें दिशेन उडोवप. 6. बॉल, रिंग जमनीचेर काडिल्ल्या गोलात उडोवप. 7. व्हडल्या आकाराचो बॉल पायान ढूकलप.	फुगे, बॉल, रिंग, गोल, रिंगण

ध्येय : CG-3 सुदृढ आनी लवचिक शरीर विकसीत जाता.
क्षमता : C-3.2 वेगवेगळ्या शारीरीक कृतीतल्यान तोल, समन्वय, लवचिकता दाखयता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	संतुलन	1. आदारान वा मदतीन एका पायाचेर उबो रावंक शकता.	1. वर्तुळात दवरिल्ल्या ध्वजाभोंवतणी धावप. 2. नागमोडी रेशेवेल्यान धांवप. 3. हात वयर काडून दोनींय पायाच्या चवड्याचेर उबो रावप. 4. हात आनी सोपणाचो उपयोग करून जनावरां भशेन चलप. 5. घसरगुंडेवेल्यान घसरत वचप. 6. एक-दोन, एक-दोन म्हणत कदमताल करप.	ध्वज, नागमोड, रेश, घसरगुंडी
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	संतुलन	2. थोड्या वेळाखातीर एका पायाचेर संतुलन साधपाक शकता.	1. हात कुशीक आशिल्ल्या परिस्थितीत एका पांयाचेर तोल सांभाळप. 2. हात वयर आशिल्ल्या स्थितीत एका पांयाचेर तोल सांभाळप. 3. थोड्या वेळाखातीर एका पायाचेर उबे रावन ध्रुवासन करप. 4. तोल सांभाळपा खातीर कृती आशिल्ले खेळ खेळप. 5. झोपाळ्याचेर झुलप.	झोपाळो, खेळ

ध्येय : CG-3 सुदृढ आनी लवचिक शरीर विकसीत जाता.
क्षमता : C-3.3 हातान कृती करतना हात आनी बोटां हांच्या हालचालीचेर अचूकता आनी नियंत्रण दाखयता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	सूक्ष्म स्नायू विकास, दोळे-हात समन्वय	1. साध्या कृतीतल्यान सूक्ष्म स्नायू विकास हात-दोळे समन्वय आनी स्नायूंमदलो बळकटपणा दाखयता. (देख- कागद पिंजप, चिकटोवप, रंगोवप, मातीकाम)	1. आंगठो आनी शेजारची बोटां् हांचो वापर करून धान्य वेंचप. 2. फातर, बियो आनी हेर वस्तूं एकठाय करून तांच्यो सादयो रचना तयार करप. 3. कागदाच्यो सोप्यो घडयो घालप. 4. दिल्ल्या आकारात रांगोळी वा रेती भरप. 5. बुराकांत बारीक वस्तू बसोवप. 6. रिंग, ठोकळे घेवन मनोरे रचप. 7. रांगोळी, माती, रेव हातूंत बोटां, काडी फिरोवप. 8. रद्दीचे कागद पिंजप. 9. दिल्ल्या आकारात वेगवेगळ्यो वस्तू चिकटोवप. 10. ठोकळे, पानां, कांपिल्लो बटाट, भेंणो हांचे ठसेकाम करप. 11. वण्टीचेर भुरग्यांखातीर राखून दवरिल्ल्या जागेंचेर चित्रां काडप/ भिरकटावप. 12. चित्रांत रंग भरप. 13. ढोकळे फोडप, माती चाळप, माती-पीठ मळप, मातयेचें गुळे तयार करप. 14. सरभवतणीं आशिल्ल्यो वस्तू एकठांय जमोवन वेगवेगळ्या आयदनांत दवरप. 15. दोरयेक धरून लोंबकळप. 16. गोल-गोल घुंवप. 17. एका हातान ग्लास/ पेलो धरप. 18. चिमटो वापरून वाटी, पेलो, प्लेट उचलप. 19. व्हडलें मणी गुंथप. 20. धार नाशिल्ल्या कात्रीन कागद कापप. 21. रूमालाक गांठ मारप. 22. चमच्यातलो पदार्थ सकयल वडय नासतना धरप. 23. बटण लावप.	धान्य, ठोकळे, बियो, कागद, रांगोळी, रेंव, माती, उदक, फुलां, पानां, दोरी, ग्लास, वाटी, मणी, चमचो, कागद, बटण

ध्येय : CG-3 सुदृढ आनी लवचिक शरीर विकसीत जाता.
क्षमता : C-3.4 एखादी वस्तू घेवन वतना, चलतना, धावताना सामर्थ्य आनी चिकाटी दाखयता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	चलप	1. सरळ वळींत वता.	1. योग्य शरिर स्थिती दवरून मूखावेल्यान सरळ वळीत चलप. 2. हात वयर धरून सरळ वळींत चलप. 3. टाळयो वाजयत सरळ वळींत चलता. 4. सैनिका सारको कदमताल करत चलता.	संगीत, टायर, लाकडी वस्तू
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	चलप	2. उलट चलप.	1. उलटो चलता.	पेटी, टिपॉय
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	चलप	3. बोटांचेर चलता.	1. तोल सांबाळत बोटांचेर चलता.	पेटी, टिपॉय
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	चलप	4. दिशा आनी गती बदलून सहज चलता आनी धावता.	1. चलता-चलता वेग वाडोवप, कमी करप, ल्हवू चलप, वेगान चलप. 2. सरळ धावप, गोलात धावप. 3. पयली सवकास आनी मागीर वाडयत वचप.	पेटी, टिपॉय
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	उडयो मारप	5. एका जाग्यार उडयो मारता. ल्हान आडमेळ्यावेल्यान उडयो मारता.	1. एका जागेर उडयो मारता. 2. आवाज करून जाग्यार उडयो मारप. 3. कमी, वयर, चड वयर उडयो मारप. 4. कमरेर हात दवरून उडयो मारप. 5. संगीताच्या तालार उडयो मारप. 6. उडयो मारतना हवेत टाळ्यो मारप. 7. ल्हान आडखळ्याचेर उडयो मारप.	आयदनां, वस्तूंची पिशवी, बादली, तांब्यो
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	उडयो मारप	1. वयर उडी मारून स्थीर उबो रावता.	1. एक ते दीड फूट उंचायेच्या बारीक बॉक्स/ पेटी वयल्यान सकयल उडी मारप. 2. अडीच ते तीन-तीन फूट उंचायेच्या ल्हान टिपॉयेवेल्यान सकयल उडी मारून स्थीर रावप.	
बालवाटिका 1	कारक कौशल्य	वजन उचलप	1. ल्हव वजन उकलूंक शकता. हालचाल करपाक शकता.	1. आयदना, पिशवी, ल्हान बादली एका जाग्यावेल्यान दुसरें जाग्यार व्हरप. 2. वस्तू घेवन वळींवेल्यान वचपाचो खेळ खेळप.	

विकास क्षेत्र : सामाजीक, भावनीक आनी नैतिक विकास (मनोमय कोश विकास)

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.

क्षमता : C-4.1 घरांतलो आनी समाजातली एक व्यक्ती म्हणून स्वताक वळखपाक सुरवात करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	जीवन कौशल्य	स्व-वळख	1. स्वताची स्वतंत्र व्यक्ती म्हणून वळख दाखयता आनी आवड सांगता.	1. भुरग्यांच्यो आवडट्यो वस्तू, खेळणी, पदार्थ हे विशीं गजाली/ खबरी करता. 2. भुरग्यांनी स्वता वस्तू वळखप. 3. भातुकलीचो खेळ खेळप. 4. बोलक्यो बावल्यांचो आपले आवडीविशीं संवाद.	भातुकलीच्या खेळांतल्यो वस्तू, बोलक्यो बावल्यो
बालवाटिका 1	जीवन कौशल्य	स्व-वळख	2. स्वताचे नाव आनी आडनाव सांगता.	1. संभाशण करतना भुरग्यांक प्रस्न विचारप. 2. भुरग्यान नांव, आडनाव सांगप. 3. शिक्षकांन भुरग्यांच्या आवडीचे चित्र व तांचे नांवाचे कार्ड तयार करप. भुरग्यांन काय दीस ते कार्ड पेटयेंत दवरून हजेरी दिवप.	चित्र आनी नावाचे कार्ड

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.

क्षमता : C-4.2 वेगवेगळ्यो भावना वळखता. ताचेर नियंत्रण हाडपाक जाणीवपूर्वक यत्न करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	भावनीक विकास	स्वताच्यो भावना व्यक्त करता	1. स्वताक कितें जाय ते सांगता. स्वताच्यो भावना वळखतां. देखीक- म्हाका चित्र रंगोवपाचे ना. म्हाका भायर वचपाक जाय.	1. भुरग्यांक खेळप आनी उलोवपाची संद दिवप. 2. भुरग्याच्यो आवडी-निवडी, भावना जाणून घेवपाखातीर गजाली मारप.	यत्न करता
बालवाटिका 1	भावनीक विकास	भावना वळखता	1. सोप्यो भावना वळखता. जशें भंय, आनंद, दुख्ख	1. भावनांची अभिव्यक्ती दाखोवपी चित्रफीत दाखोवप. 2. वेगवेगळ्यो भावना व्यक्त करपी भुरग्यांची चित्रां दाखोवन भावन वळखवपाक सांगप. 3. वेगवेगळ्यो भावना अभिव्यक्त करपी गजाली सांगप आनी गजालीत व्यक्त जाल्ल्या भावने विशीं बोलते करप.	

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.

क्षमता : C-4.3 भुरगीं आनी जाण्टी हांचेमदीं संवाद करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	व्यक्ती परिचय	1. घराब्यांतल्या लागीच्या ठारावीक सदस्यांक वळखता आनी नांवा सांगता.	1. भुरग्यांनी आपल्या फामिलीचो फोटो हाडप. फामिलीतल्या मनशांची नांवा सांगप. तांचेविशीं उलोवप. 2. फळ्यांचेर घराब्यांची चित्रा लावप, भुरग्यांक एकामेकांविशीं उलोवपाची संदी दिवप.	फोटो
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	परिचीत जाणट्या लोकांकडेन उलयता	2. वळखता त्या मनशांकडेन सहज संवाद करता.	1. भुरग्यांच्या शाळेतली ताई/ टिचर/ सेविका हांका आपोवपाक सांगप. 2. भुरग्यांनी शेजाऱ्याक शुभेच्छा दिवप.	
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	परिचीत जाणट्या लोकांकडेन उलयता	3. वर्गांत पालकां बगर वा घराब्यांतल्या व्हडल्या मनश्यां शिवाय वावूरता.	1. वर्गांत सहज दिसता अशीं खेळणी मांडप. भुरग्यांक मुक्तपणान खेळपाची संदी दिवप.	खेळणी

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.

क्षमता : C-4.4 हेर भुरग्यां वांगडा सहकार्याच्या वृत्तीन वागता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	हेरां वांगडा खेळप, हेरां वांगडा खेळप	1. हेर भुरग्यां वांगडा खेळपाक सुरवात करता.	1. हेर भुरग्यां वांगडा लिपचेल्यानी, बॉलानी खेळपाची संदी दिवप. 2. संगीताच्या तालार एकामेकांचे हात हातात धरून गोल फिरप. 3. एकमेकांच्या खांद्यार दोनय हात दवरून झूक-झूक खेळप. आगगाडीचे गाणी म्हणप. 4. रेवेंत आकृती तयार करप.	बॉल, गाणे, रेंव
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	भावना वळखप	2. सोप्यो भावना वळखता. जसो आनंद, भंय आनी दुख्ख.	1. भावनांची अभिव्यक्ती आसपी चित्रफीत दाखोवप. 2. वेगवेगळ्यो भावना उक्त्यो करून भुरग्यांची चित्रा दाखोवन भावना वळखपाक सांगप. 3. दिसपट्टे जीणेंत घडपी घटना आनी व्यक्त जावपी भावनां हांचेविशीं संभाशण करप. 4. वेगवेगळ्या भावनांची अभिव्यक्ती करपी काणी सांगप आनी काणयेत व्यक्त जाल्या भावनेविशीं उलोवपाक सांगप.	चित्रफीत, चित्रां, काणी

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.
क्षमता : C-4.5 शाळेंत आनी वर्गांत सामाजीक नियम समजून घेवन तेंप्रमाण सकारात्मक वर्तन करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	शिस्त, सदाचार, नैतिकता	1. दिसपट्ट्या कृतीत वांटेकार जाता.	1. प्रार्थनेच्या वेळार व्यवस्थीत बसता आनी वांटेकार जाता. 2. दिसपट्ट्या क्रियाकलापात वांटेकार जावपा खातीर भुरग्यांक प्रोत्साहन दिवप. 3. मैदानार वतना वळींन वचप.	क्रियाकलाप, प्रार्थनासभा
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	शिस्त, सदाचार, नैतिकता	2. शिक्षकांच्या मदतीन सादया सुचनांचे पालन करता.	1. भुरग्यांक दोन ते तीन शब्दांत सुचना दिवप. देख- सकयल बस, उबे रावप, डबो उघडप, हात धूवप. 2. सैनीक म्हणटा- हो खेळ खेळप. सैनीक टाळी वाजयता, सैनीक म्हणटा हात वर, सैनीक म्हणटा उडी मार.	खेळ

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.
क्षमता : C-4.6 गरजेच्या वेळार हेरांक (जनावरां आनी वनस्पती) मदत करता, दया दाखयता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	आपुलकी, प्रेम, मजत	1. हेर भुरगीं आनी जाणट्या विशीं आपुलकी दाखयता.	1. खेळतना इश्ट-इश्टिणीक खेळणी दिता. 2. डबो हाडूंक नां अश्या इश्टांक डबो दिवप. 3. आजी-आजोबांचे पाय चेपप. 4. हेरांची सेवा करपी व्यक्तींची काणी सांगप. 5. सेवा मजत ह्या गुणांचे दर्शन दाखोवपी चित्रफीत दाखोवप.	खेळणी, डबो, चित्रफीत, काणी

ध्येय : CG-4 भुरगीं भावनीक बुद्धिमत्ता विकसीत करतात म्हणल्यार ताच्यो स्वताच्यो भावना समजून घेवन तांचे वेवस्थापन करपाची आनी सामाजीक नियमांक सकारात्मक प्रतिसाद दिवपाची क्षमता विकसीत करतात.
क्षमता : C-4.7 हेर भुरग्यांचे विचार, प्राधान्य आनी भावनीक गरज लक्षात घेवन सकारात्मक प्रतिसाद दिता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	नैतिकता, समानता, समरसता	1. भुरगों सगळ्यां वर्गांतल्या भुरग्यां वांगडां ताची फाटभूंय, क्षमता हांचो विचार करनासतना खेळटा, संवाद सादता.	1. पंगडांत खेळटा. 2. पंगड नृत्यात सहभागी जाता. 3. क्रियाकलापात वांटेकार जावपाची संदी निर्माण करप.	खेळ, समूहनृत्य, अध्ययन, कोनशें

ध्येय : CG-5 उत्पादक कार्याबाबत आनी सेवेबाबत सकारात्मक नदरेकोन विकसीत करतात.
क्षमता : C-5.1 हेरांक मदत करपा खातीर शारीरीक श्रम करपाची तयारी दर्शयता आनी सहभागी जाता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सामाजीक विकास	श्रम, सेवा, नैतिकता	1. खेळून जातकच खेळणी आनी हेर साहित्य जागच्या जाग्यार दवरप.	1. क्रियाकलाप जातकच खेळणी आनी हेर वस्तू योग्य जागेर दवरपाक सांगप. 2. मदत आनी सेवा करपी संदेश दिवपी काणी सांगप. 3. क्रियाकलाप जातकच कागदाचे कुडके कोयरापेटयेंत वडोवप.	खेळणी, वस्तू, काणी, कोयरापेट्यो

ध्येय : CG-6 भुरगीं स्वताभोवतणीच वातावरणाबद्दल कृतज्ञताभाव दर्शयतात.
क्षमता : C-6.1 सगळ्या प्रकाराच्या जीवांबाबत काळजी घेता आनी त्यांच्या वांगडा रावपाचो आनंद प्रकट करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	पर्यावरण	झाडां, प्राणी, पक्षी	1. वनस्पती आनी प्राण्यांचे निरीक्षण करतना कौतुक करता.	1. सैम भोंवडी करप. 2. झाडां, प्राणी, पक्षी हांचेविशीं म्हायती दिवप. 3. झाडे, प्राणी, पक्षी हांच्यो चित्रफीती दाखोवप. 4. झाडां, प्राणी, पक्षी हांचेर आदारीत 5. प्राण्यांच्यो पक्ष्यांच्या प्रतिकृती दाखोवन तांचे निरिक्षण करपाक सांगप, तांचेविशी गजाली करप. 6. वनस्पती, प्राणी, पक्षी हांचेविशीं बोलक्या बावल्यांचो संवाद.	झाडां, पक्षी, प्राणी, चित्रफीती, प्रतिकृती, बोलक्यो बावल्यो

विकासक्षेत्र : बोधात्मक विकास (विज्ञानमय कोश विकास)
ध्येय : CG-7 : भुरगीं निरीक्षण आनी तार्कीक विचारान सरभवतणच्या जगाची जाणीव करून घेतात.
क्षमता : C-7.1 : वेगवेगळ्या वर्गांतलो/ गटातलो वस्तूंमदलो फरक आनी वस्तूंचो एकामेकां कडेन संबंद हांचे निरीक्षण करता, समजून घेता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सैम परिचय	नांवा	1. वस्तू, व्यक्ती, चित्रां, प्राणी, पक्षी, घडणूको हेरांच्या मजतीन नांवा सयत वळखता.	1. वस्तू, व्यक्ती, प्राणी, पक्षी, घडणूक हांची चित्रां दाखोवन तांची नांवा सांगता. 2. चित्रफित दाखोवन वेगवेगळो वस्तू, व्यक्ती, प्राणी, पक्षी, घडणूको हांची नांवा सांगता आनी वळख करून दिता. (देख. ससो, मांजर, हत्ती, वाघ, कावळो, दोतर, विमान, ताट, झाड, पान, फूलां हेर) 3. दाखयिल्या वस्तूंची वा प्राणी, पक्षी, व्यक्ती हांच्या चित्रांची भुरग्यांक नांवा सांगता.	चित्रां, चित्रफित

बालवाटिका 1	सैम परिचय	आकाराची वळख	2. परिचीत वस्तूंच्या चित्रांतलो शेणिल्लो भाग वळखता.	1. वस्तू, प्राणी, पक्षी हांच्या चित्रांचे कापिल्ले भाग जोडून चित्र पुराय करता.	चित्रां
बालवाटिका 1	सैम परिचय	श्रेणीबद्ध संबंद	3. गटातलो श्रेणीबद्ध संबंद वळखता. देख. प्राणी आनी तांची पिलां)	1. प्राणी, पक्षी आनी तांची घरां हांच्यो जोडयो जुळयता. 2. प्राणी आनी पिलां हांच्यो जोडयो जुळयता.	चित्रां, कृतिपत्रिका

ध्येय : CG-7 : भुरगीं निरीक्षण आनी तार्कीक विचारान सरभवतणच्या जगाची जाणीव करून घेतात.
क्षमता : C-7.2 सैमाच्या निरिक्षणातल्यान कार्यकारणभाव समजून घेता, कल्पना मांडता, स्पश्टीकरणा.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कार्यकारण भाव	निरीक्षण प्रयोग	1. निरिक्षणाचेर आदारीत कल्पनांचो वा युक्त्यांच्यो उपेंग करता (देख- गरम जेवण फूक मारता)	1. फेनाचो वारो घेवप. 2. दिवली पेटयता तेन्ना वारो बंद करप. 3. हाताचो डाग वचपा खातीर उदक आनी साबणाचो उपेंग करप. 4. दोरयेवेंले कपडे पडचें न्हय देखून चिमटे लावप. 5. भुरग्यांनी नवीन कल्पना आनी युक्त्यांच्यो वापर करप. 6. कार्यकारणभावाविशी भुरग्यांकडेन भासाभास करप.	फेन, दिवली, साबण, उदक, चिमटे
बालवाटिका 1	कालमापन	दिस आनी रात	2. दीस-रात हातूंत फरक करता.	1. वर्गांत प्रात्यक्षिकाद्वारा उजवाड आनी काळोख करून दीस आनी रातीची संकल्पना स्पश्ट करता. 2. रात आनी दिसाचें दर्शन घडोवपी चित्रफीत दाखयता. 3. दीस आनी रात भुरग्यांक कशें दिसता, खंयचे अणभव येता हाचेर भासाभास. 4. दीस आनी रात खंयची कृती करता हाचेर भासाभास. 5. दीस आनी रात बोलक्यो बावल्याचो संवाद.	चित्रफीत, बोलक्यो बावल्यो
बालवाटिका 1	तौलनीक संकल्पना	वस्तूंची काणयेचीं आवड-निवड	3. आवडी-निवडीनुसार प्राधन्यक्रम थारायता.	1. भुरग्यांच्या वळखीच्या वस्तूंचे दोन दोनचे गट करप. भुरग्यांन तातूंतली आवडटा ती वस्तू निवडप. देख- रंग, ठोकळे, खेळणी, खावंपाचें पदार्थ. 2. आवडट्या अध्ययन कोनशांत खेळपाची संदी दिवप. 3. भुरग्यांच्या आवडी-निवडीविशीं भासाभास.	रंग, ठोकळे, केळणी, खाद्यपदार्थ
बालवाटिका 1	कार्यकारण भाव	वर्तनाचें परिणाम	4. एखाद्याच्या कृतीचो आनी वर्तनाचो हेरांचेर जावपाचो परिणाम स्पश्ट करतात. (देख- कुत्र्याक फातर मारिल्यान मोनजातीक त्रास जाता, नळ बंद केलो नाशिल्यान उदक वाट लागता)	1. बऱ्यो-वायट कृतींचो हेरांचेर जावपी परिणाम स्पश्ट करपी चित्रफीत दाखयता. 2. बऱ्यो-वायट वागणूकीचो परिणाम दाखवपी कांणी सांगप. 3. बरें-वायट वागणूकीचो हेरांचेर जावपी परिणाम हें विशी भुरग्यांकडेन भासाभास करप.	चित्रफीत, काणी

ध्येय : CG-7 : भुरगीं निरीक्षण आनी तार्कीक विचारान सरभवतणच्या जगाची जाणीव करून घेतात.
क्षमता : C-7.3 दिसपट्ट्या जीणेंतल्या परिस्थीत अध्ययन करपा खातीर साधना आनी तंत्रज्ञ वापरता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कला	साधनांचो आनी तंत्रज्ञानाचो वापर	1. चित्रकाम आनी रंगकाम करतना सादी साधना वापरपाक निपुणता दाखयता.	1. वेगवेगळ्या वस्तूंच्या आदारान रंगाची नांवा सांगता. 2. रंगांची गाणी म्हणटा. 3. मेणाचे रंग वापरून आकृती रंगयता. 4. हाताचें आनी बोटांचे ठसे वापरून मुक्तचित्र तयार करता. 5. कापिल्लो भेंणो, कांद्याचे आनी बटाट्याचे तुकडे कापून, कागदाचें आनी कापसाचें गुळे वापरून रंगांचे ठसेकाम करता.	वेगवेगळ्या रंगाच्या वस्तू, गाणे, मेणाचे रंग, उदकाचे रंग, भेणो, कांदो, बटाट, कागद, कापूस

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.1 एकापरस चड गुणधर्मांच्या आदारान वस्तू, गट आनी उपगटात वेगळायता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	तौलानिक संकल्पना	आकार, लांबी, वजन	1. आकार, लांबी, उंची, वजन हांचेर आदारीत वस्तू दोन गटात वेगळायता.	1. ल्हान-मोठो, लांब-आखूड, जड-ल्हव, उंच-मोटवो हे सांगून भुरग्याक वस्तूची विभागणी करपाक सांगप. 2. वस्तूंची विभागणी करतना तुलनादर्शक उतरांचो योग्य वापर करप. भुरग्यांक तुलनादर्शक उतरां वापरपाक सराव दिवप. 3. तुलनादर्शक उतर वापरून भुरग्यांक कृती करपाक सांगप.	वेगवेगळ्या आकारांच्यो, वजनाच्यो, लांबीच्यो वस्तू

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.2 आकार आनी संख्या हांच्या आदारान परिसरातलें सादे आकृतीबंध वळखता आनी तांचो विस्तार करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	आकृतिबंध	आकार, वस्तू, चित्र, आकृतीबंध वळखप आनी पुनरावृत्ती करप	1. आकृतीबंध वळखप आकार, पानां, फुलां, हांचे जोड्यांमदली पुनरावृत्तीनुसार आकृतीबंध तयार करता. (पान- फुल, पानफुल)	1. दिल्ल्या आकृतीबंधाप्रमाण ठोकळ्यांची रचना करप. 2. दिल्ल्या नमुन्याप्रमाण दोऱ्यांत फुलां आनी मणी ओवप. 3. परिसरांतल्या आकृतीबंधाचे निरिक्षण करपाक सांगप.	ठोकळे, मणी, फुलां, दोरो, तोरण.

बालवाटिका 1	आकृतिबंध	ध्वनीचें आकृतीबंध वळखता आनी पुनरावृत्ती करता	2. दोन आवाजांमदलो आकृतीबंध तयार करता. देख- सा-रे-ग-म सा-रे-ग-म ध-म-ग ध-म-ग	1. दोन ध्वनींच्या आकृतीबंधाच्या उच्चारणाचो आनंद घेवप. (छन्-छन्, घम्-घम्) 2. दोन आवाजांचो आकृतिबंध आयकून कृती करप. 3. भुरग्यांनी आवाजांचे आकृतीबंध तयार करप. 4. चमचे, वाटी, डबे हांच्या आवाजाचे आकृतीबंध तयार करप.	चमचे, वाटी, डबे
बालवाटिका 1	आकृतिबंध	ध्वनीचें आकृतीबंध वळखता आनी पुनरावृत्ती करता	3. दोन आवाजामदले आकृतीबंध तयार करता.	1. दोन ध्वनींच्या आकृतीबंधाच्या उच्चारणाचो आनंद घेता. 2. दोन आवाजाचो आकृतिबंध आयकून ती कृती करून घेवप. 3. भुरग्यांनी आवाजांचे स्वताचे आकृतीबंध तयार करप. 4. चमचो, वाटी, डबो हांच्या आवाजांचे आकृतीबंध तयार करप.	चमचो, वाटी, डबो
बालवाटिका 1	आकृतिबंध	हालचाली	4. हालचालीचें आकृतीबंध वळखता आऩी पुनरावृत्ती करता. देख- हात सकयल-वयर, उडी मार-उबो राव.	1. शिक्षिकेन केल्ल्या शारिरीक हालचालीच्या कृतीचे अनुकरण करप. 2. कमरेचेर हात दवरून डाव्या बाजूक वाकप. ह्या कृतीचे पुनरावृत्ती करप. 3. पायांच्या लयबद्ध हालचालीचे आकृतीबंदाद्वारा नृत्य करप. 4. भुरग्यांक शारीरीक हालचालीचें नवें आकृतीबंध तयार करून नृत्य करपाची संदी दिवप.	वस्तू, चित्र, खेळ
ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता. क्षमता : C-8.3 10 आनी 20 च्या गटान 99 मेरेन संख्या मोजता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	संख्याबोध	संख्यानामे 1 ते 5	1. 5 मेरेनची संख्या क्रमान गाता.	1. 1 ते 5 मेरेन संख्येच्या कृतीयुक्त संख्यांचे गाणे म्हणप. 2. आयकल्या गाण्यांतली आशयांक संख्यानामे जोडून गाणे म्हणप. 3. दिल्ल्या संख्येच्या फुडले आनी फाटली संख्यानामे सांगप.	वस्तू, चित्र, खेळ
बालवाटिका 1	संख्याबोध	संख्यानामे 1 ते 5	2. ३ मेरेन संख्याची नांवा आनी वस्तूमदल्या एकास एक संगती वापरून मोजणी करतना व्हडल्याचे अनुकरण करता.	1. 3 मेरेन वस्तूंचे/ चित्रांचे गट दिवप. भुरग्यांनी वस्तूंची/ चित्रांची एकास एक संगतीन संख्यानामा वळखप. 2. 3 मेरेनची संख्यानामा वळखपा खातीर ३ मेरेनच्या वस्तू दवरून तांची एक एका संख्यानामाशी संगती लावप.	वस्तू, चित्रां, खेळ

बालवाटिका 1	संख्याबोध	संख्यानामे 1 ते 5	3. 3 मेरेनच्या वस्तूंची मोजणी करता आनी ताका तीन मेरेन म्हणपाची समज विकसीत करता.	1. 1°, 2°°, 3°°°, अशो गटवार वस्तू दाखोवन १, २, ३ अशीं मोजणी करता आनी भुरग्यांक करपाक सांगप. 2. एक एकान वस्तू समूह वाडोवन आनी कमी करून संख्याची वळख करून दिवप. 3. कृतीतल्यान/ खेळांतल्यान 3 मेरेनचे वस्तू समूह आनी संख्यानामे हांची सांगड घालून सराव घेवप. देख– 2 उडयो मारप, ३ टाळयो वाजोवप.	वस्तू, चित्रां
बालवाटिका १	संख्याबोध	संख्यानामे 1 ते 5	4. दिल्ल्या वस्तूसमूहातल्यान वस्तू वा खेळणी मोजता आनी तातूंतली पाचमेरेनच्या वस्तू/ खेळणी काडून दिता.	1. भुरग्यांक 5 मेरेनच्या वस्तूंचो/ खेळण्यांचो पंगड घेवन तातूंतली वस्तू/ खेळणी मोजपाची संदी दिता.	वस्तू, खेळणी
बालवाटिका 1	संख्याबोध	संख्यानामे 1 ते 5 तुलना	5. 3 मेरेनच्या वस्तूंच्या दोन गटांची तुलना करता. खंयच्या गटात कमी, चड वा समान वस्तू आसा ते सांगता.	1. 2 मेरेनच्या वस्तूंचे गट दाखयता. दोन गटांतल्या वस्तूची संख्याचीं तुलना करता. दोन गटांतल्या वस्तूच्या संख्येत फरक कितें आसा हे वळखपाक सांगप. 2. फरक वळखपाक एकास एक संगतीन कृती करपाची संद दिवप.	वस्तू
बालवाटिका 1	संख्याबोध	संख्यानामे 1 ते 5 तुलना	6. दोन वा तीन वस्तूंचो गट वळखप, एका नदरेन संख्या सांगता.	1. वेगवेगळे वस्तूसमूह/ चित्रां दोन/तीन गटांत दिवप. तांच्या वस्तू, चित्रां, संख्या एका नदरेंन सांगपाची संदी दिवप. 2. दोन/तीन हें प्रमाण वस्तू/बोटां, चित्रां/खुणो दाखोवन भुरग्यांक संख्या सांगपाचो सराव करात.	वस्तू, चित्रां

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.4 चडट्या आनी उतरत्या क्रमान 99 मेरेन संख्यांची मांडणी करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	संख्या आनी तांचो संबद	क्रमसंबद	1. परिचीत घटना/ वस्तू क्रमान मांडटा.	1. काणयेन चित्रकार्डां क्रमान लावप. 2. दिसपट्टे जीणेतली 3–4 घटना योग्य क्रमान सांगप. 3. उंची, जाडी, लांबी हांच्या निकशानुसार दिल्ले आकार चडट्या/ उतरत्या क्रमान लावप. 4. शिक्षिकेन काणी सांगले उपरांत काणयेंतल्या घटनांचो क्रम सांगप आनी घटनाक्रमाचेर चर्चा करप.	चित्रकार्डे, वस्तू, वेगवेगळे आकार, कार्ड

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.5 स्थानीक किंमतीचो वापर करून 99 मेरेनच्या संख्या दाखोवपी संख्याचिन्हांचो वापर करून संख्या वळखता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	संख्या आनी तांचो संबद	संख्येची तुलना	1. 3 मेरेन दोन संख्येची तुलना करता आनी जास्त/ कमी असो शब्दसंग्रह वापरता.	1. 3 मेरेनच्या वस्तूचो दोन गट दाखोवन ते गटांतल्या वस्तूची संख्या वळखता. दोगांची तुलना करता. 2. वस्तू समूह दाखोवन कमी-जास्त शब्दप्रयोग वापरपाची संदी दिता. 3. संख्या कमी/जास्त हे शब्दप्रयोग वापरून काणी सांगता.	वस्तू, काणी

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.6 संख्या जोडप आनी विभागप ह्या कार्यनितीचो वापर करून दोन अंकी संख्याची बेरीज आनी वजाबाकी अचूकपणान करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	मूलभूत गणिती क्रिया	बेरीज, वजाबाकी	1. तोंडी जाप दिवचें परस ल्हान गट करून तातूंतले ३ मेरेनच्या वस्तू बाजूक काडटा.	1. वस्तूंच्या गटात 5 वा 6 वस्तू आनी 3 वस्त काडपाक सांगप. (ungroping) 2. 1 वस्तू दवरप, 2 वस्तू दवरप, 3 वस्तू दवरून गट तयार करप.	वस्तू
बालवाटिका 1	मूलभूत गणिती क्रिया	बेरीज, वजाबाकी	2. 3 मेरेनच्यो वस्तू गटांत एक करून तोंडी सांगता.	1. 3 मेरेनच्या वस्तूंची देवाण-घेवाण करपाक लावन बेरीज-वजाबाकीचो संबोध विकसीत करप. देख- जगनाकडे १ आंबो आसा. छगनाकडे २ आंबे आसा. दोगांलांगी कितलें आंबे आसात? 2. दिल्ल्या वस्तू समूहातल्यान 1/2/3 वस्तूंचो गट तयार करप. 3. 3 मेरेनच्या वस्तू समूहातल्यान काय वस्तू कमी करून तयार जावपी गटातल्या वस्तूची संख्या सांगप. 4. 3 मेरेनच्या वस्तू समूहातल्यान काय वस्तू कमी करून तयार जावपी गटातली वस्तूंची संख्या सांगप. 5. कृतीयुक्त खेळ, गाणी, काणयो एकठांय करप, विभागप ही संकल्पना स्पश्ट करप. 6. एकठांय करप, तोडप, मिसळप, काडून घेवप, वाडोवप हे शब्दप्रयोग वापरपाची संदी दिवप.	वस्तू, चित्रां, फळा

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.7 गुणाकार म्हणल्यार परत-परत बेरीज. आनी भागाकार म्हणल्यार समान वाटणी हे समजता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	बुनयादी गणिती क्रिया	भागाकाराची पूर्वतयारी	1. दिल्ल्या वस्तूंचें वाटप करप.	1. भुरग्यांक ३ मेरेनच्या वस्तू हेरांक वाटपाक सांगप. 2. वस्तूंचे समान वाटप करप. वस्तू कमी पडल्यो वा कमी जाल्यो जाल्यार कितें करप हाचेर चर्चा करप. 3. पातळ द्रवपदार्थ वा फळांसारकीं वस्तू वाटपाची आसा जाल्यार कितें करप, हाचेर चर्चा करप.	वस्तू, सरबत, फळां

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.8 बुनयादी भौमितीक आकार वळखता, तें तयार करता, ताचे वर्गीकरण करता, समजून घेता आनी समजावन सांगता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	आकार आनी अवकाशीय समज	वेगवेगळ्या आकारांची वळख	1. आकार, माप वा रंग हांचे मदीं एक वैशिश्ट वापरून जोड्यो लायता.	1. वेगवेगळ्या भौमितीक आकारांचो परिचय करून दिवप. 2. वस्तू आनी तांचे आकार हें विशीचे गाणे म्हणप. 3. वेगवेगळ्या रंगांच्यो वस्तू आनी रंगकार्डा हांच्यो जोड्यो लावप. 4. समान रंगांच्यो वस्तू/ चित्रांत एक वेगळ्या रंगींची वस्तू/ चित्र दाखोवन सोयरो वळखप हो खेळ खेळप. 5. प्राणी, पक्षी आनी तांच्यो सावल्यो हांच्यो जोडयो लावप. 6. भेणो, बटाट, वांगे, ड्रायफ्रूट हांची कापा रंगीत बूडोवन ठसेकाम करप. 7. △, ○, □ ह्या भौमितीक आकारांची चित्रकार्डा भुरग्यांक दिवप. शिटी मारतना समान आकृती आशिल्यानी आपलो गट तयार करपाचो खेळ खेळप. 8. भौमितीक आकारांचेर बियो, खडे, मणी लावप.	भौमितीक आकारांची चित्रकार्डा, वेगवेगळ्या आकारांच्यो वस्तू, मणी, बटाट, वांगे, ड्रायफ्रूट, बिया, मणी, खडे, गाणी, भौमितीक आकारांच्यो आकृत्यो
बालवाटिका 1	आकार आनी अवकाशीय समज	आकारांचे वर्गीकरण	2. आकार, रंग, माप हें सारकें एका घटकाच्या माध्यमातल्यान तुलना आनी वर्गीकरण करता.	1. समान भौमितीक आकाराक जुळपी वस्तूंचे वर्गीकरण करून ताकां वेगवेगळ्या पात्रांत दवरप. 2. △, ○, □ हें सारकें आकारातल्यान तांचेशी जुळपी वस्तूंची आकृती तयार करप. देख- सूर्य, पांखो, घर आनी हेंर.	वस्तू, पात्रां, कागद
बालवाटिका 1	आकार आनी अवकाशीय समज	आकारांचे वर्गीकरण	3. सुचोवण्याचें पालन करता. वस्तू, आकार, रंग, माप हेनुसार वस्तू जाग्यार दवरता. देख- तांबडो बोमाडो हाड आनी बॉल टेबलाचेर दवर.	1. सुचोवण्यो दिवन वर्गीकरणाचीं कृती करपाक लावप. देख- हळदुवो लेस पिशवेंत दवर. चौकोनी कार्ड टेबलाचेर दवर.	लेस, कार्ड, पिशवी, टेबल

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.9 लागीच्या परिसरातली वस्तूची लांबी, वजन, आनी आकारमानानुसार सादी मोजमापा करपा खातीर साधन आनी एकक वेंचता..

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	मापन	लांबीचे मापन	1. कविता आनी कथेद्वारा लांबी व्यक्त करपा खातीर उतरां संग्रह वापरता. (देख– लांबी, रुंदी, उंची, अंतर)	1. वर्ग, बाग, शाळे भोंवतणच्या परिसरातली वस्तू, खेळणी, झाडां, पानां, फुलां दाखोवन तांची लांबी, रुंदी, उंचाय आनी अंतर हाचें खातीर वेगवेगळी उतरां. उतरां शिक्षिकेन वापरप आनी भुरग्यांक वापरपाची संदी दिवप. देख– 1) वर्गातले कपाट व्हड आसा. 2) मुखावयलो रस्तो खूब रूंद आसा. 3) ही बडी लांब आसा. 2. लांबी, रुंदी, उंची, अंतर ही उतरां आशिल्ली कथा सांगप. कृतियुक्त गाणी म्हणप.	बाग, वस्तू, खेळणी, झाडां, पानां, फुलां, आरमार, रस्तो, बडी, काणी, गाणी
बालवाटिका 1	मापन	वजनाचे मापन	2. कविता आनी कथेद्वारा वजन संकल्पना उक्ते करपा खातीर उतरां संग्रह वापरता.	1. बागेंत सी–सॉ चेंर भुरग्यांक बसोवन कोण जड, कोण ल्हव हे सांगप. 2. टेनिस बॉल, कॉटनबॉल, खोडू, पानां, कापूस आनी हेर वस्तू हातात दिवन भुरग्यांक जड, ल्हव ही उतरां वापरपाची संदी दिता. 3. कविता, काणीयेंतल्यान जड, ल्हव ही उतरा वापरून वजनाची संकल्पना स्पश्ट करता.	सी–सॉ, टेनिस बॉल, कॉटन बॉल, खोडू, पानां, कापूस, कविता, काणी

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.10 मिनटां, तास, दीस, आठवडे, म्हयने, वेळेचे मोजमाप ह्या एकका मदीं कालमापन करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	कालमापन	आयज, फाल्या, काल	1. दिसपट्टे जीणेंत आयज फाल्या काल हें सारकें उतरांचो वापर करता.	1. दिसपट्ट्या जीणेंत घडपी घटनां आनी घडणूकांचो संदर्भात काल, आज, फाल्या ही उतरांचो वापर करून जाप दिवपाची संदी दिवप. 2. काल, आज आनी फाल्या हें उतरां प्रयोग आशिल्ली कविता म्हणप. 3. प्रदर्शनी फलकाचेंर तारीक, वार, म्हयनो, हवामानाची माहिती बरोवप हें संदर्भात भुरग्यांक काल आज आनी फाल्या हें उतरांचो वापर करून प्रस्न विचारप.	काणी, कविता, प्रदर्शनी फलक

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.11 १०० रु. सादे वेव्हार करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	आर्थीक संकल्पना	नाणी आनी नोटांची वळख	1. कविता आनी काणयेच्या आदारान पैशा कडेन संबंदीत उतरां संपत्तीचो वापर करता.	1. नाण्याचेर पातळ कागद दवरून ताचेर मेणाचो रंग घासून छाप तयार करप. 2. रुपये, पयशें, नाणी हांचो संदर्भ आशिल्ल्यो काणयो आनी गाणी आयकोवप.	नाणी, कागद, मेणाचे रंग, गाणी, काणी

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.12 राशी, आकार, अवकाश आनी मोजमाप हें संकल्पनाचे आकलन जावपा खातीर आनी संकल्पना व्यक्त करपा खातीर सुयोग्य आनी जाय तितलीं उतरां संपत्ती विकसीत करता..

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	गणितीय संप्रेशण	आकारनामे, गुणधर्म, नेमान भौमितीक आकार आनी गुणधर्म	1. आकारांची नावां आनी तांचे काय गुणधर्म सांगता.	1. नियमीत आनी अनियमीत आकाराच्यो वस्तू प्रत्यक्ष दाखोवन नियमीत वा अनियमीत भौमितीक आकार संकल्पना स्पश्ट करून सांगता. 2. भुरग्यांनी आकाराची नांवा वळखप, तांचे गुणधर्म सांगप. 3. ‘आकार शोध’ खेळ खेळप. 4. वेगवेगळ्यो आकाराच्यो आकृती मेणाच्या रंगांन रंगोवप.	वस्तू, आकृती, कागद, मेणाचे रंग.

ध्येय : CG-8 भुरग्यांची गणितीय समज विकसीत जाता. वेगवेगळ्यो राशी, आकार, मापा हांचो वापर करून जग समजून घेता.
क्षमता : C-8.13 राशी, आकार, अवकाश आनी मोजमापा ह्या संदर्भात सोपी गणिता सोडयता आनी तयार करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	गणितीय कोडी	भौमितीक आकार (वर्तुळ, त्रिकोण आनी चौकोन)	1. भौमितीक आनी हेर आकारांचेर आदारीत सोपी कोडी सोडयता.	1. वेगवेगळ्या आकारांच्या खोदपट्टीत ते आकाराच्यो लाकडी वस्तू बसोवप. 2. ठोकळ्यांचो वेगवेगळ्यो रचना करप. 3. मनोरंजक भाशेंत विचारिल्ली कोडी सोडोवप आनी जाप सांगप. देख- 3 बाजू, 3 कोन दिसता. कितलें सुंदर सांगात पळोवया हांव कोण? जाप- त्रिकौण. 4. आकार सांगताच तें आकाराच्या वस्तूचे नांव सांगपाचो खेळ घेवप. 5. वेगवेगळ्यो आकारांच्यो वस्तू मेणाच्या रंगांन रंगोवप.	खोदपट्टी, लाकडी वस्तू, ठोकळे, कोडी, खेळ, कागद, रंग

विकास क्षेत्र : भाशां आनी साक्षरता विकास. (प्राणमय आनी विज्ञानमय कोश)
ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद साधपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात.
क्षमता : C-9.1 सादी गाणी, बडबडगीत, आनी कविता आयकता आनी आवड उक्तायता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	श्रवण	बडबडगीता, गाणी, कविता	1. वेगवेगळ्या प्रकारची गाणी, कविता आयकता.	1. ल्हान बडबडगीता, गाणी, कविता आयकता. 2. हावभाव आनी आवाजातलो चडउताराचो वापर करून सादी-सोपी बडबडगीता आनी गाणी आयकोवप. 3. बावल्यो, खेळणी वापरून गाणी आयकप आनी भुरग्यांच्या मनांत गाणी आयकोपाची आवड निर्माण करप. 4. ध्वनिफितीवरील गाणी आयकतना भुरग्यां मुक्त हालचाली करून आनंद घेवपाची संदी दिवप.	बडबडगीता, गाणी, कविता, हातबावल्यो, खेळणी, ध्वनीफीत
बालवाटिका 1	श्रवण, मौखीक, भाशां उतरां संपत्ती	बडबडगीता, गाणी, कविता	2. सादी गाणी, बडबडगीता आयकून म्हणटा	1. आयकल्ली बडबडगीता, गाणी, कविता, हावभाव आनी आवाजातल्या चडउतारा सयत म्हणप. 2. बडबडगीता म्हणतना हातबावल्यो आनी खेळण्यांचो उपयोग करप. 3. खंजीर, ढोलक, टाळ्या हांचे सयत टिचरीन गाणी आयकोवप आनी भुरग्यांक गाणी म्हणपाची संदी दिवप. 4. गाण्यांच्या ध्वनिफीती आयकोवप.	बडबडगीत, गाणी, हातबावल्यो, खेळणी, खंजीर, ढोलक

ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद सादपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात.
क्षमता : C-9.2 स्वता गाणी, कविता करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	श्रवण, भाशण, सर्जन	गाणी, कविता, ध्वनीची जाण, आस्वाद	1. परिचीत गाणी आनी कवितांचो आनंद घेवप.	1. परिसरातील गाणी तालसुरात आयकोपाची संदी दिवप. 2. ध्वनिफीत आनी चित्रफीतीद्वारा गाणी आयकपाची आनी आनंद घेवपाची संदी दिवप. 3. सवणी, प्राणी, भाज्यो, फळां, गाडयो हें सारके विशयाचेर भुरग्यांच्या भावविस्वातली गाणी परत-परत आयकपाची संदी दिवप. 4. भुरगीं बडबडगीत आनी परिचीत गाणी म्हणतना ताकां तातूंत स्वताचे ध्वनी, अक्षरां, उतरां जोडपाची संदी दिवप. 5. शाळेच्या सांस्कृतीक कार्यक्रमात थळावे सण-उत्सवा वेळार गाणी सादर करपाची संद दिवप.	गाणी, ध्वनिफीत, चित्रफीत, सांस्कृतीक कार्यक्रम, उत्सव

ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद साधपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात.
क्षमता : C-9.3 अस्खलितपणान आनी अर्थ पूराय संभाशण करतात.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	श्रवण संभाशण	गाणी, काणी, भासाभास	1. लक्ष दिवन आयकता आनी सरभवतणच्या लोकांकडेन भासाभास करता.	1. गाणी, काणी, भासाभास हाचेर उपक्रम घेवप. 2. काणी, गाणी, भासाभास भुरग्यांक उक्तावपाक जावपाची संदी दिवप. 3. चित्रवाचन, चित्रवर्णन, चित्रभासाभास, आयोजन करप. 4. दिसपट्टे व्यवहारातलो भासाभाशेंच्यो चित्रफीत पळोवप. 5. बावलेघर, रांदची कूड, खेळणी घर हें सारकें अध्ययन कोनशांत भुरग्यांक खेळ खेळतना खूब उलोवपाची संदी दिवप. 6. बोलक्यो बावल्याचो दिसपट्टी जीणेंचेर आदारीत संवाद आयकप.	काणी, गाणी, भासभास, चित्रां, चित्रफीत, बाबलीघर, खेळणीघर, स्वयंपाकघर, बोलक्यो बावल्यो, गाणी, काणी, भासभास, चित्रां, चित्रपट्ट्या, चित्रफीत, बावलेंघर, खेळणीघर, रांदची कूड, बोलक्यो बावल्यो
बालवाटिका 1	भासाभास	उतरां संग्रह विकास, अभिव्यक्ती	2. ल्हान अर्थपूर्ण वाक्यांच्या माध्यमातल्यान गरजो आनी भावनां उक्तायता.	1. वेगवेगळ्या घटनांची निर्मणी करून दरएक भुरग्यांक ताच्यो भावना आनी विचार उक्तावपाची संदी दिवप. 2. भुरग्यांच्या दिसपट्टे जीणे कडेन संबंदात गरजाची यादी करून तें संदर्भात गरजाची यादी करून तें संदर्भात उतरां योजना भुरग्यांक आयकोवप. 3. भासाभास माध्यमांतल्यान भुरग्यांक आवडीचे पदार्थ, खेळणी हें विशीं उलोवपाची संदी दिवप. 4. भुरग्यांक दिसपट्ट्या जीणें कडेन संबंदीत संभाशणाच्यो चित्रफीत दाखोवप. 5. बोलक्यो बावल्यांची भासाभास आयकप.	उतरांयेवजण, चित्रफीत, बोलक्यो बावल्यो

ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद साधपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात.
क्षमता : C-9.4 कठीण काम पुराय करपा खातीर मौखीक सुचवण्यो समजून घेता आनी हेरांक तश्योच तोंडी सुचवण्यों दिता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	भासाभास	संवाद, सुचवण्यो	1. ल्हान स्वरूपात सुचोवण्यो आयकता. तांचे अनुपान करता. (देख– ठोकळे हाडप, हात धूवप)	1. सुचवण्यो आनी कृतीचो खेळ खेळप. देख– सैनिक टाळी वाजयता, सैनिक उडी मारता. (टाळी मारप, उडी मारप.) 2. सुचवण्यो आयकता ते भुरग्या खातीर टाळ्यो वाजोवन प्रेरणा दिवप. 3. कमीत कमी उतरांच्यो सुचवण्यो आनी अनुपालन हांचो सराव करून घेवप. 4. सुचवण्यो आनी अनुपालनाविशीं चित्रफीत दाखोवप.	खेळ, चित्रफीत

ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद साधपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात.
क्षमता : C-9.5 कथन केल्या/ वाचिल्यो काणी समजून घेता आनी तातूंतली पात्रां काणयेची कल्पना आनी बरोवप्याक कितें सांगप हें लक्षांत घेता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	श्रवण	काणी	1. थोड्या वेळा खातीर ल्हान स्वरूपाच्यो काणयो जतनायेंन आयकता.	1. भुरग्यांच्या भावविश्वा कडेन संबंदीत ल्हान–ल्हान काणयो सांगता. 2. काणी सांगतना हावभाव, आवाजातलो चडउतार, बोलक्यों बावल्यो, खेळणी, चित्रां हांचो योग्य वापर करून भुरग्यांक काणयांचो आनंद दिवप. 3. भुरग्यांक बोलक्यो बावल्यो, चित्रां, खेळणी, हांचो वापर करून काणयतले संवाद म्हणपाचो यत्न करप.	काणी, बोलक्यो बावल्यो, खेळणी, चित्रां

ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद साधपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात.
क्षमता : C-9.6 स्पश्ट कथानकासयत लघुकथा आनी पात्रां हांचे कथन करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	--	--	1. हें वयोगटा खातीर अध्ययन निश्पती ना.	--	--

ध्येय : CG-9 भुरगीं दोन भासामदीं संवाद साधपा खातीर प्रभावी संवाद कौशल्य विकसीत करतात. क्षमता : C-9.7 दिसपट्टे/ संवाद परिणामकारकरित्या साधपा खातीर उतरां आत्मसात करता आनी आत्मसात केल्ल्या उतरांचो वापर करून नवें उतरांचो अर्थ लायता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	भासाभास	उतरांसंग्रह, चित्रवाचन	1. दिसपट्टे वळखीच्या काय वस्तू आनी अणभव हें खातीर योग्य उतरांचो वापर करता. (देख- स्वताचें नांव, इश्टाचें नांव, सामान्य वस्तू, चित्रा, गोड-आंबट, गोल-मोठो आकार सांगता)	1. चित्रांचे निरीक्षण करून तातूंत दिसपी वस्तू, व्यक्ती हांची नांवा सांगत चित्रांतल्या कृतीविशीं भुरग्यांनी उलोवप. 2. चित्रा, चित्रफीत वापरून तशेंच प्रत्यक्ष दाखोवन प्राणी, पक्षी, वस्तू, व्यक्ती, पदार्थ हांचो परिचय करून दिवप. 3. भासाभास करतना भुरग्यांन आपले नांव आनी आपल्या इश्टांचे नांव सांगप. 4. वेगवेगळ्यो अध्ययन प्रसंगांची निर्मिती करून वस्तू, व्यक्ती, रंग, आकार, नाती, चव हें विशीं शब्द संग्रह वाठोवप.	चित्र, चित्रफीत, वस्तू, पदार्थ

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात. क्षमता : C-10.1 शब्दध्वनीची जाणीव जावन शब्दध्वनी/ अक्षरां शब्दांत गुंथता आनी उतरां पासून शब्दध्वनी/ अक्षरा वेगळी करता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	भासाभास	बडबडगीता	1. बडबडगीता म्हणटा.	1. हावभाव आनी आवाजातलो चढ-उताराचो वापर करून तालासुरात बडबडगीता म्हणटात. 2. उतरांची पुनरावृत्ती आशिल्ली आनी उच्चारांची आशिल्ली बडबडगीता म्हणटा. 3. वर्गांत, परिपाठात, सांस्कृतीक कार्यावळ परिचीत बडबडगीतांची ध्वनिफीत आय़कता.	--
बालवाटिका 1	भासाभास	उतरांचें उच्चार, ध्वनीची जाणीव, ध्वनी-चिन्न संबंद	2. अक्षरध्वनीची नक्कल आनी निर्मिती करतात.	1. भुरग्यांक परिचीत आशिल्ल्या वस्तूचें चित्र आनी तें वांगडां आशिल्ले उतरां दाखोवप. शिक्षिकेन नांव वाचप आनी भुरग्यां कडल्यान म्हणून घेवप. 2. सराव करून चित्रांच्या उतरांचो योग्य उच्चार करपाची संदी दिवप. 3. वैयक्तिकरित्या गटात आनी पंगडांत अक्षरां म्हणपाक सांगप. 4. र, ल, श, स हे सारकें अक्षरांचो योग्य उच्चार आयकूपाची आनी स्वता आयकपाची संदी दिवप. 5. अक्षरांच्या उच्चारांची मजा आसपी बडबडगीता, गाणी म्हणप. गाणी म्हणतना भुरग्यांक स्वताची अक्षरां, उतरां, ध्वनी मिसळावपाची संदी दिवप.	चित्रां, शब्दयुक्त, चित्रां, बडबडगीतां, गाणी

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.2 पुस्तकांची बुनयादी रचना/ स्वरूप, मुद्रित अक्षरांची कल्पना वळखता, मुद्रित जाल्या मजकुराची दिशां समजून घेता आनी पुस्तकातली प्राथमीक विराम चिन्ना वळखता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	वाचनपूर्व तयारी	उतरां, वळख, चिन्ना, प्रतिका	1. सर्वसामान्य चिन्नां, प्रतिका आनी मुद्रा (लोगो) वळखता. (देख-विशिश्ट बिस्कीट वा साबण पळोवन वळखता)	1. दिसपट्टें वापरांतल्यो वस्तू आनी ताचे आवरण भुरग्यांक दाखोवप. 2. घरातले वस्तूचें रपर वर्गांत हाडपाक सांगप. 3. भुरग्यांन हाडिल्ले वेश्टण दाखोवन ताचेर भासाभास करप. 4. वेश्टणांचेर आदारीत सोपे प्रस्न विचारप. वेश्टणावेली चित्रां, चिन्ना, प्रतिका, मुद्रा हांची भुरग्यांक म्हायती दिवप. 5. भुरग्यांक वेश्टणांचो संग्रह करपाक सांगप. 6. भुरग्यांक वळखीच्या आशिल्ल्या परिसरांतल्या फलकांवेल्यो सुचवण्यो, वेगवेगळी चिन्ना, प्रतिका हे बद्दल संभाशण करता.	वेगवेगळे वस्तूचें आवरण, फलक
बालवाटिका 1	वाचन	चित्रवाचन, पुस्तक हाताळप	2. मुद्रित मजकूर आनी चित्रांमदलो फरक करता.	1. खूप व्हडली आनी चड चित्रां आशिल्ली पुस्तकां हाताळपाक दिवप. 2. पुस्तक हातात कशें धरतात, पानां कशी परतीतात हाचे प्रात्यक्षीक शिक्षिकेन करून दाखोवप. 3. पुस्तकाचें टप्याटप्यान सहभागी वाचन करून घेवप. 4. दरएक भुरगें वाचनात सहभागी जाता हाचें कडेन लक्ष दिवप. 5. ल्हान-ल्हान प्रस्न विचारून भुरग्यांची जिज्ञासा जागृत करप. 6. मुद्रित मजकूर आनी चित्रां हातूंतलो फरक वळखूपाक प्रोत्साहन दिवप.	चित्रपुस्तकां
बालवाटिका 1	वाचन	चित्रवाचन, अनुवाचन	3. चित्रमय काणयेंच्या परिचीत पुस्तकांचे वाचन करता अशें दाखयता.	1. चित्रमय काणयाची परिचीत पुस्तकां भुरग्यांक पळोवपाक दिवप. 2. चित्रां दाखोवन सादे सोपे प्रस्न विचारप. 3. चित्रांचे वर्णन करपाक प्रोत्साहन दिवप. 4. चित्रमय काणयेच्या पुस्तकांतल्या परिचीत काणयाचें शिक्षकान वाचन करप, भुरग्यां कडल्यान वाचन करून घेवप. भुरग्यांच्या वाचनाचो स्वीकार करप.	चित्रमय पुस्तकां

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.3 भाशां एक (L1) च्या लिपियेतली सगळी अक्षरां आनी अवयव वळखता आनी हें ज्ञानाचो उपेग शब्द वाचन-लेखना खातीर करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	लिपी परिचय	ध्वनिचिन्न, ध्वनीची जाण	1. उतरां ही अक्षरांपासून तयार जाता ही म्हायती करून घेता.	1. परिचीत आशिल्ल्या उतरांची अक्षरां आनी तांचे उच्चार ध्वनी हांची वळख करून दिवप. उतरांतली दरएक अक्षर वेगळे काडून ताची सुवात आनी उच्चार कसो जाता हें दाखोवप आनी उच्चार करून घेवप. 2. उतरांचो उच्चार आनी ताचें उपरान्त तातूंतली अक्षरा इतल्यो टाळयो वाजोवपाचो खेळ घेवप. (देख- कप-दोन टाळयो, कमळ- तीन टाळयो) 3. समान अक्षकार्ड जुळोवप. 4. चित्र-चित्रा वांगडां फक्त उतरां हीं वळख करून दिवप. 5. उतरां भेंडयाचो खेळ घेवप. 6. दिल्ल्या अक्षरांवेल्यान उतर तयार करप. 7. लेखना पयलीची तयारी करप. हातांच्या स्नायूंचो विकास जावपाखातीर कागद पिंजप, धान्य निवळ करप, खोडवान भिरकाटावप हें सारकी कृती करप.	अक्षरकार्डा, चित्रां, शब्दकार्डा, कागद, खडू, धान्य

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.4 भाशा एक (L1) मदली कथा आनी उतारो योग्य जाग्यार विराम दिवन आनी आवाजातलें चडउतारा सयत अचूकपणान आनी सरळपणान वाचता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	--	--	1. हें वयोगटाखातीर अध्ययन निश्पत्ती ना.	--	--

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.5 स्वता जावन पात्रांची वळख कथाबीज, आनी बरोवप्याक जे सांगपाचे आसा ते समजून काणी वाचता आनी ताचो अर्थ समजून घेता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	श्रवण, आकलन	गाणी, काणी, नाट्यछटा, नाटिका	1. प्रकट वाचन करता आनी टिचरीन विचारिल्ल्या प्रस्नांची जाप दिता.	1. वेगवेगळे प्राणी, पक्षी, वस्तू, आदिचेंर आदारीत योग्य हावभाव आनी आवाजातल्या चड उताऱ्या सयत गाणी, काणी, नाट्यछटा, नाटिका भुरग्यांक वाचून दाखयता. ताचेंर आदारीत प्रस्न विचारता. 2. वाचिल्ली काणी, नाटिका, नाट्यछटा हाचेंर भासाभास करप.	काणी, गाणी, नाटिका, नाट्यछटा

बालवाटिका 1	वाचन	चित्रवाचन, उतरां संग्रह	2. चित्रपुस्तका वाचता आनी कृती आनी वस्तू वळखता.	1. नादमय आशिल्ली उतरां, उतरांच्या पुनरावृत्तीतल्यान रंजन करपी, रंगीत भरपूर चित्रां आशिल्ली, कमी मजकूर आशिल्ली व्हडल्या आकाराची काणी पुस्तकां भुरग्यांक वाचपाक दिवप. 2. चित्रांची नावां, कृती, वस्तू, प्राणी आनी पक्षी वळखपां खातीर भुरग्यांक प्रोत्साहन दिवप. 3. काणयेतल्या पात्रां विशीं प्रस्न विचारून भुरग्यांक उलोवपाक लावप.	चित्रपुस्तकां

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.6 कवितेतली कल्पना आनी उतरां येवजण हांचे रसग्रहण करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	--	--	1. हें वयोगटातली अध्ययन निश्पती ना.	--	--

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.7 ल्हान बातम्यो, सुचवण्यो, पाककृती आनी प्रकाशीत साहित्य वाचता आनी तातूंतल्या अर्थाचे आकलन करून घेता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	--	--	1. हें वयोगटातली अध्ययन निश्पती ना.	--	--

ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-10.8 स्वताक समजल्यो काणयो सांगपा खातीर आनी स्वताचे अणभव उक्तावपा खातीर लेखन करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	लेखन	लेखना पयलींची तयारी भिरकाटावप	1. उभ्यो-आडव्यो रेशो, टिंब, अर्धगोल, गोल इ. चिन्ना कागदाचेर उमटयता. आपणे कितें बरयला तें एक-दोन उतरांन सांगता.	1. चित्र आनी खेळाच्या स्वरुपात उब्यो रेशो, आडव्यो रेशो, टिंब, अर्दगोल, गोल ह्या आकृतीचो परिचय करून दिवप. 2. उब्यो वळीं, आडव्यो वळीं आनी हेंर आकारांच्या आकृतीत चिंचारे, खडे, पानां, फुलां, मणी हांची रचना करप. 3. उब्यो, आडव्यो वळीं आनी हेर आकाराची बडबड गीतातल्यान आनी गाण्यातल्यान वळख करून दिवप. 4. भुरग्यांक उभ्यो वळी, आडव्यो वळी, टिंब, अर्दगोल, गोल, हेंर चिन्ना कागदाचेर भिरकटावप संदी दिवप. ताणी काडिल्ल्या आकारा विशीं भासाभास करून तातूंत कितें बरयला हें जाणून घेवप.	गाणी, चिंचारे, खडे, मणी, पानां, फुलां, कागद, पेन्सील

बालवाटिका 1	सर्जन-शीलता	प्रतिभा, कला, अभिव्यक्ती	1. चित्र काडटा, रंगयता आनी रेखाटनाचो हेतू तोंडी सांगता.	1. भुरगीं आपल्या आवडीचे चित्र काडटा, रंगयता. 2. काडिल्ल्या चित्रांविशीं संभाशण करून भुरग्याचे विचार, कल्पना, भावना जाणून घेता.	कागद, पेन्सील, मेणाचे रंग
ध्येय : CG-10 भुरगीं भाशां एक (L1) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात. क्षमता : C-10.9 भुरग्यांखातीर आशिल्ले वेगवेगळ्या पुस्तका वाचप्यांक रूची दाखयता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	श्रवण	वाचनपूर्व तयारी, रसग्रहण	1. वाचून दाखयिल्ल्या कविता आनी काणी हांचे मदीं रूची दर्शयता.	1. भुरग्यांक आकर्शक चित्रां दाखोवन ताचेंर आदारीत बडबडगीता, कविता वेगवेगळ्या वाद्यांचेंर साथीन म्हणप आनी भुरग्यांक म्हणपाक सांगप. 2. चित्रपुस्तकांतली चित्रांचेंर आदारींत काणीं सांगप. 3. भुरग्यांक आवडपी बडबडगीतां, कवितांचे, काणयेचे सादरीकरण करपाची संदी दिवप.	चित्रमय पुस्तक, बडबडगीतां, कविता, काणी
बालवाटिका 1	वाचन	चित्रवाचन, विचार, कल्पना	2. पुस्तका जतनायेन हाताळता.	1. भुरग्यांक बडबडगीतां, गाणी, काणी, चित्रमय पुस्तकां निवडपाची आनी हाताळपाची संदी दिता. 2. भरपूर चित्रां, कमी मजकूर आशिल्ली काणयेची पुस्तका, शिक्षकान भुरग्यां वांगडा बसून स्वता वाचप आनी पुस्तकांतली चित्रां कडेन भुरग्यांचे दिसपट्टी जीण जोडप. 3. वाचन कोनसो, आकर्शक वाचनालय हें सारकें उपक्रमांतल्यान वाडदिसा पुस्तका दिवपाची संदी निर्माण करप. 4. भुरग्यांक स्वताचो पुस्तक संग्रह निर्माण करपा खातीर प्रोत्साहन दिवप.	चित्रमय पुस्तकां, वाचनकोनसो, आकर्शक, वाचनालय, पुस्तकां
ध्येय : CG-11 भुरगीं भाशां दोन (L2) बरें तरेंन वाचन, लेखनाक सुरवात करता. क्षमता : C-11.1 शब्दध्वनीची जाणीव जावन शब्दध्वनी/ अक्षरां एकठांय करून उतरां तयार करता आनी उतरांमदले शब्दध्वनी/ अक्षर वेगळी करता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	--	--	1. हें वयोगटाक अध्ययन निश्पत्ती ना.	--	--

ध्येय : CG-11 भुरगीं भाशां दोन (L2) हातूंत बरें रितीन वाचन आनी लेखन करतात.
क्षमता : C-11.2 लिपीयेतली परत परत येवपी उतरां वळखता आनी ते ज्ञानाचो उपेग उतर वाचपाक, बरोवपाक करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	--	--	1. हें वयोगटाक अध्ययन निश्पत्ती ना.	--	--

विकास क्षेत्र : सौंदर्यात्मक आनी सांस्कृतीक विकास (आनंदमय कोश)
ध्येय : CG-12 भुरगीं दृक् आनी ललित कलेंत आपली क्षमता आनी संवेदनशीलता विकसीत करतात आनी तांच्यो भावना अर्थपुराय आनी आनंददायक मार्गान कलेच्या माध्यमातल्यान उक्तायतात.
क्षमता : C-12.1 वेगवेगळ्या आकाराच्या द्विमितीय (2D) आनी त्रिमितीय ((3D) कलाकृती तयार करपा खातीर वेगवेगळ्या प्रकारचे साहित्य आनी साधना हाताळता आनी तें बरोबर खेळटा.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	दृश्यकला	कलासाधना हाताळप	1. योग्य कलासाहित्य, साधनां आनी उपकरणां हातळटा.	1. कलेखातीर लागपी वेगवेगळ्या साधनां टिचरीन प्रत्यक्ष कृती करून ती कशी हाताळप हें दाखोवप. 2. कलेखातीर लागपी वेगवेगळी साधनां भुरग्यांनी हाताळपाक दिवप. देख- कागद सरळ पिजप, भिरकटावप, मेणाच्या रंगान आकृती रंगोवप, मातयेचे गूळे करप, मळिल्ल्या पिठांक आकार दिवप, ठसेकाम करप. 3. भुरग्यांक मुक्तपणान कलेची साधना वापरपाची संदी दिवप. 4. कलासाधना वापरतना घेवपाच्या जतनाये संबदी सुचोवणी दिवप.	कागद, खोडू, मेणाचे रंग, माती, पीठ, ठसेकामाच्या वस्तू
बालवाटिका 1	दृश्यकला	द्विमितीय, त्रिमीतीय प्रतिमा सोदप	2. दृश्य कलाकृतींत ठसे, वळीं आनी, हेंर द्विमितीय (2D) आनी त्रिमितीय (2D) प्रतिमा तयार करतना ल्हान आनी व्हड आकार सोदतात.	1. द्विमितीय प्रतिमेक रंग दितना, ठसेकाम करतना, चिकटकाम करतना ल्हान, व्हड आकारांचो उपेंग करप. देख- कागदाचें गूळे करून ल्हान वर्तूळ ठसे वापरून रंगोवप. ल्हान-व्हडल्या गुळ्यांचो वापर करप. 2. रेंवेंत वा मातीत काडयेंन वेगवेगळ्या आकाराच्यो रेघोट्यो मारप. 3. कागदाचेंर ल्हान-व्हडल्यो टिकल्यो चिकटोवप. 4. रंगीत कागदाचें तुकडें चिकटोवप. 5. बॉक्साचेंर ल्हान-व्हड स्टार चिकटोवप.	कागदाचें गुळें, रंग
बालवाटिका 1	दृश्टकला	ठसेकाम, आकृती	3. साहित्य एकठांय मिसळून छाप आनी आकृती तयार करता.	1. भेंणो, कांदो, बटाट हांची कापा रंगात बुडोवन ताचे ठसे मारप. 2. कागदाचें गुळ्यांक दोर बांदून वेगवेगळ्या रंगांचें आनी आकाराचें ठसे काडप. 3. ओल्या मातयेचे वा मळिल्ल्या पिठाचे वेगवेगळे आकार तयार करून ताचेंर वेगवेगळे वस्तूचें ठसे मारप.	भेंणो, कांदो, बटाट, कागद, दोरो, माती, पीठ, उदक
बालवाटिका 1	दृश्यकला	ठसेकाम	4. ब्लॉक्स, स्टेन्सिल, मेळिल्ल्यो वस्तू आनी नैसर्गिक साहित्य हांचे ठसे काडटा.	1. काकणां, ठोकळे, स्टेन्सिल, खोडरबर हें सारकें साहित्य जमावन तांचे वेगवेगळे रंगांतले ठसे पोरण्यां वर्तमानपत्राचेंर, कागदाचेंर काडप.	काकणा, ठोकळे, स्टेन्सिल, खोडरबर, खबरापत्रा, कागद

ध्येय : CG-12 भुरगीं दृक् आनी ललित कलेंत आपली क्षमता आनी संवेदनशीलता विकसीत करतात आनी तांच्यो भावना अर्थपुराय आनी आनंददायक मार्गान कलेच्या माध्यमातल्यान उक्तायतात.
क्षमता : C-12.2 संगीत, भूमिकाभिनय, नृत्य आनी वेगवेगळ्यो हालचाली हांची निर्मिती करपाखातीर स्वताचो आवाज, शरीर, जागा आनी वेगवेगळ्यो वस्तू हांचो चौकसपणान उपयोग करता आनी खेळटा.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	आवाज, ध्वनी	आवाज, निर्मिती, तालबद्धता	1. स्वताचो आवाज आनी शरिराचो वापर करून तालबद्धतेचो सोद घेता. (टाळ्यो, चुटक्यो, पावलांचो आवाज, हाताच्यो हालचाली, उडयो, बडबडगीता)	1. बडबडगीता, गाणी, कविता म्हणतना जुळतात अशें पद्धतीन टाळयो वाजोवप/ चुटक्यो वाजोवप. 2. तोंडान वेगवेगळे तालबद्ध आवाज काडप. देख– 1) ओठांचो वापर करून 4, 4, 4 असो आवाज. 2) जीबेचो वापर करून टण्, टण्, टण् असो आवाज. 3) घुमचे कटर घुम. 3) शारिरीक अवयवाचो वापर करून तालात वेगवेगळ्यो शारिरीक हालचाली करप.	--
बालवाटिका 1	आवाज	आवाज निर्मिती	2. स्वताचो आवाज शरीर, वस्तू आनी वाद्यांचो वापर करून वेगवेगळ्यो ध्वनी निर्माण करप.	1. प्राण्यांचे आनी पक्ष्यांचे तोंडान आवाज काडप. देख– म्यांव–म्यांव–म्यांव, काव–काव–काव. 2. शरीर अवयवाचों वापर करून वेगवेगळे आवाज काडप. देख– टाळयो वाजोवप, पाय आपटप, बाक वाजोवप. 3. वस्तूंचो वापर करून आवाज काडप. 4. वाद्यांचो वापर करून आवाज निर्माण करप.	बाक, पेन, पट्टी, टेबला, चमचो, वाटी, पेलो, डबो
बालवाटिका 1	आवाज	आवाजातली चडउतार, पट्टी	3. आवाज, शरीर, वस्तू हांचो वापर करतना वा साधनां वांगडां खेळतना आवाजाची मात्रा (ल्हान आनी व्हडलो) आवाजाची पट्टी (तीव्र आनी मृदू) हांचे वांगडा प्रयोग करता.	1. वंदे मातरम् सारक्यो घोशणां दिवप. 2. इश्ट–इश्टिणीक दूर उबें करून उलो मारप. 2. मागीर लागी हाडून उलो मारप. 3. पेलो, तांबो वा एखादे आयदन तोंडा मूखार धरून उलोवप. तोंडा मूखार कायच न धरता उलोवप. 4. सकयल दिल्ले पद्धतीन उलोवन फरक स्पश्ट करप. देख– बोवाळ करप, हळू उलोवप, कुजबुजप.	घोशणां, पेलो, तांब्यो, आयदन
बालवाटिका 1	योग	शांतता, स्थिरता	4. दिसपट्टे घडणूकांत शांतता आनी स्थिरता हांचो वापर करता.	1. प्रार्थनेच्या वेळार शांत, स्थिर बसप. 2. राष्ट्रगीत चालू आसतना स्थिर उबे रावप. 3. दोळे मिटून शांत बसप. 4. 'पुतळो' (स्टॅच्यू) हो खेळ खेळप. 5. सावधान, विश्राम करप. 6. बाटलेंत पाणी भरप. 7. दिवो लावप.	प्रार्थना, राष्ट्रगीत, खेळ, बाटली, पाणी, दिवो.

ध्येय : CG-12 भुरगीं दृक् आनी ललित कलेंत आपली क्षमता आनी संवेदनशीलता विकसीत करतात आनी तांच्यो भावना अर्थपुराय आनी आनंददायक मार्गान कलेच्या माध्यमातल्यान उक्तायतात. क्षमता : C-12.3 भुरगों कलेच्या माध्यमातल्यान स्वताच्यो कल्पना आनी भावना उक्तो करपा खातीर सर्जनशीलता आनी कल्पकतेचो उपयोग करता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	शिल्प	क्षेत्रभेट	1. सरभवतण, थळावी संस्कृती आनी कलेचे नमुने हांचे निरिक्षण करता आनी तांचो स्वअभिव्यक्तीकडेन सहसंबंद जोडटा.	1. परिसरातली सांस्कृतीक, ऐतिहासीक सुवांतीक भेट दिवप. शिल्प, बांदकाम, इतिहास हांचे विशीं भासाभास. 2. दृक्‌श्राव्य माध्यमातल्यान छायाचित्रां दाखोवन सांस्कृतीक आनी ऐतिहासीक सुवाताची, शिल्पांची म्हायती दिवप. 3. कला आनी संस्कृती हाचेर आदारीत सांस्कृतीक कार्यक्रम पळोवप. भुरग्यांक अशें कार्यक्रमात सहभागी जावपाची संदी दिवप.	सांस्कृतीक, ऐतिहासीक सुवात, शिल्पा, दृक्‌श्राव्य, सांस्कृतीक कार्यावळ
बालवाटिका 1	कला	नृत्य, संगीत	2. वस्तू, व्यक्ती आनी भावनीक अणभव हांची प्रतिकात्मक अभिव्यक्ती करपा खातीर वेगवेगळी दृश्या, प्रतिमा, शारिरीक हालचाली आनी आवाज निर्माण करता.	1. वाद्याच्या तालाचेंर मुक्तपणान सर्जनशील हालचाली आनी मुद्रा करप. 2. रस्त्यावयल्यो वस्तू विक्रेतो, ट्रॅफिक पोलीस हें सारक्यो भूमिका सादर करप. 3. हांसपाचो, रडपाचो, रागावपाचो अभिनय करप. 4. डबो, ताट, वाटी, चमचो हें सारक्यो वस्तू वापरून सर्जनशील ध्वनी निर्माण करप. आवाज वाडोवप, कमी करप, गती वाडोवप, कमी करप.	वाद्यांची धून, मोबायल, डबो, ताट, वाटी, चमचो

ध्येय : CG-12 भुरगीं दृक् आनी ललित कलेंत आपली क्षमता आनी संवेदनशीलता विकसीत करतात आनी तांच्यो भावना अर्थपुराय आनी आनंददायक मार्गान कलेच्या माध्यमातल्यान उक्तायतात. क्षमता : C-12.5 वेगवेगळ्यो कला, स्थानिक संस्कृती आनी वारसो हांची निर्मिती करतना आनी अणभव घेतना वेगवेगळ्या प्रकाराच्यो प्रतिक्रियांक प्रतिसाद दिता आनी अपूरबाय करता.					
स्तर/ यत्ता	**घटक**	**उपघटक**	**अध्ययन निश्पत्ती**	**अध्ययन अणभव**	**अध्ययन साधना**
बालवाटिका 1	कला	रसग्रहण, अभिव्यक्ती	1. कलाकृतींबाबत आवडीनिवड आनी हेंर मत व्यक्त करतना शाब्दीक/ अशाब्दीक प्रतिसाद दिता.	1. नाटकातल्यो भूमिका आवडली जाल्यार स्वता टाळयो वाजोवप. नाटक सोपले उपरान्त आवडिल्ले वाक्य, उतर स्वता म्हणप. 2. चित्रांतले रंग, आकार हें विशीं भुरग्यांक मत व्यक्त करपाची संदी दिवप. 3. भुरग्यांनी संभाशणात चित्र, नक्षीकाम, नाटिका हें विशीं उलोवप.	नाटिका, चित्रां, नक्षीकाम
बालवाटिका 1	कला	सहयोग	2. कलेशी संबदीत कृतीत हेरांच्या उपस्थितीची दखल घेता.	1. पंगडांत केल्या मुक्त हालचालीच्यो नृत्यांत हेरांच्या हालचालीक सकारात्मक प्रतिसाद दिवप. 2. पंगडांत ठोकळ्यांची रचना करतना हेरांक सहकार्य करप. 3. कोलाजकाम, ठसेकाम करतना हेरांक पूरक कृत्ती करून कलाकृती सुंदर करपाक यत्न करप.	नृत्य, ठोकळे, कोलाजकामाखातीर लागपी साहित्य

विकास क्षेत्र : सकारात्मक अध्ययन सवयो (मनोमय आनी विज्ञानमय)

ध्येय : CG-13 भुरगीं अध्ययनाच्यो सवयो विकसीत करतात. तें खातीर शालेय वर्गां सारक्या औपचारीक अध्ययन वातावरण सक्रिय रावपाक जाता.

क्षमता : C-13.1 अवधान आनी हेतुपुरस्पर कृती : विशिश्ट ध्येय प्राप्तीखातीर नियोजन, अवधान केंद्रीकरण मार्गदर्शीत कृती करप, कौशल्य संपादीत करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	एकाग्रता	1. कमी कालावधी खातीर स्वताच्या कृतीचेर लक्ष केंद्रित करता. (देख- कोडी सोडोवप)	1. ठोकळ्यांच्यो मनोरा रचप. 2. चित्रांचे कापिल्ले दोन-तीन भाग एकठाय दवरून चित्र तयार करप. 3. रंगांच्यो जोड्यो लावप. 4. दोळें धापून परिसरातलें आवाज आयकप.	रंग, कागद, मणी, दोरो, कांदो, बटाट, रंग, बियो, खडे, फुलां, पानां, चित्रपुस्तक
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	एकाग्रता, अभिरुची	2. गुंतोवन दवरपी एका वा दोन कृतींत अभिरूची टिकोवन दवरता. (देख- 5-10 मिनिटां खातीर ज्ञानेंद्रियाक चालना दिवपा खातीर साहित्या वांगडा खेळता.)	1. चित्रां रंगोवप 2. मणी दोऱ्यांत घालप. 3. ठसेकाम करप 4. कोलाजकाम करप. 5. चित्रपुस्तकांतल्या चित्रांचें निरीक्षण करप.	रंग, कागद, मणी, दोरो, कांदो, भेंणो, बटाट, रंग, बियो, फातर, फुलां, पानां, चित्रपुस्तक

ध्येय : CG-13 भुरगीं अध्ययनाच्यो सवयो विकसीत करतात. तें खातीर शालेय वर्गां सारक्या औपचारीक अध्ययन वातावरण सक्रिय रावपाक जाता.

क्षमता : C-13.1 स्मृती आनी मानसीक लवचिकता सरंचित वातावरणात अध्ययन सोंपें जावपा खातीर योग्य कार्यकारी स्मृती, मानसीक लवचिकता, स्वयंनियंत्रण विकसीत करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	स्मरणशक्ती विकास	1. काणी याद करून सांगप वा समोर नाशिल्ल्या चित्रांचे वर्णन करप, हें सारकें कृतींच्या माध्यमातल्यान लक्षात दवरपाचो सराव करता.	1. परिचीत काणी सांगप. 2. परिचीत गाणी म्हणप. 3. भासाभास करतना भुरग्यांक घरां घडिल्ल्यो घडणूको याद करपाक सांगप. 4. सुवातीक भेट दिले उपरांत भुरग्यांनी कितें पळयलें तें सांगपाची संदी दिवप. 5. चित्रफीत दाखोवप. ती दाखोवन जाले उपरांत तें संबंदी भासाभास करप. 6. वस्तू भुरग्यांक दाखोवप. मागीर कपड्यान धापोवन स्मरणशक्तीचो खेळ घेवप.	काणी, गाणे, इतिहासीक, सांस्कृतीक सुवात, चित्रफीत, वस्तू, कपडो
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	स्मरणशक्ती	2. परिचीत वातावरणांत साहित्य खंय दवरला तें याद करता. (कपाटातलो चड कपडो काडून दाखयता)	1. अध्ययन कोनशांतलो एखादो खेळ हाडपाक सांगप. 2. चित्रपुस्तकात दवरिल्ले पत्रक घरां आवयक दिवपाक सांगप.	खेळप, पत्रक

बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	स्वयं नियंत्रण	3. दिसपट्टे कामाच्या बदला वांगडां समायोजन करता.	1. आडमेळी पार करून फुडें वचपाचो खेळ खेळप. चलपाच्या मार्गात मदीं टायर, विटो, भुंयार हें सारकें आडमेळी दवरप. 2. क्रियाकलाप घेतना अध्ययन कोपऱ्यात, अर्धवर्तुळात रांगेत वेगवेगळ्या पद्धतीन बसपाची संदी दिवप. 3. वर्गांत खोडवान आखून दिल्ल्या रस्त्यावेल्यान गाडी चलोवपाचो खेळ खेळप. वाहतुकीच्या सुचवणे प्रमाण कृतीत बदल करप.	टायर, विटो, खड्डू, सुचोवणी फलक
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	मानसीक लवचिकता	4. दोन कृती मदल्यो बदलाच्यो खुणो वळखता.	1. गोलाकार बसून 'नायकाच्या' leader कृतीप्रमाण आपणे कृती बदलप. 2. नृत्य करतना शिक्षिकेच्या कृतीप्रमाण आपणे कृती करप.	खेळ, नृत्य
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	मानसिक लवचिकता	5. दिसपट्टें वांगडां समायोजन करप.	1. सैम भोंवडी, सुवातभेट हें सारकें दिसपट्टे जीणेंत बदल हाडपी उपक्रम घेवप. 2. सांजवेळार सादर जावपी सांस्कृतीक कार्यक्रमात, उत्सवात भुरग्यांक सहभागी जावपाची संदी दिवप.	सैमभोंवडी, ऐतिहासीक-सांस्कृतीक सुवातो, सांस्कृतीक कार्यक्रम, उत्सव
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	शिस्त, नियम पालन	6. जाणटें मनशांचे सहकार्यान थोड्या वेळा खातीर संदी घेता आनी रांगेत वाट पळोवपाची सुरवात करता.	1. खावपाचें पदार्थ वाटता आसतना आपली पाळी येता मेरेन रांगेत उबें रावप. 2. क्रियाकलाप करतना, खेळतना आपली पाळी येता तो मेरेन वाट पळोवप.	पदार्थ, क्रियाकलाप

ध्येय : CG-13 भुरगीं अध्ययनाच्यो सवयो विकसीत करतात. तें खातीर शालेय वर्गा सारक्या औपचारीक अध्ययन वातावरण सक्रिय रावपाक जाता.
क्षमता : C-13.3 निरिक्षण, अजाप, उत्सूकता आऩी सोद. वस्तूंच्या सूक्ष्म बारकाव्याचे निरिक्षण करता. वेगवेगळ्या ज्ञानेंद्रियांचो वापर करून सोद घेता आनी अजाप दाखयता. वस्तू हाताळटा आनी प्रस्न विचारता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	निरिक्षण, अजाप, सोद	1. बागेंत वा हेंर जागेंर आनंदान वेळ सारतात.	1. बागेंत प्राणीसंग्रहालयात सुवातेंर, गावातली न्हंयचे देंगेर, दर्यादेंगेर उमेदीन फिरप. 2. झाडाच्या जमनी लागीं फांदयेंक धरून वा दोरी बांदून लोंबकळप. 3. बागेतल्या झोपाळ्याचेंर झुलप, घसरगुंडेवेल्यान घसरप आनी हेंर खेळ खेळप. 4. सैम भोंवडी करतना झाडां, पानां, फुलां, पक्षी, मळब, कुपां, फुलपांखो हांचे निरिक्षण करप आनी तेविशीं भासाभास करप.	बाग, न्हंय, दर्यो, झाडां, दोरी, झोपाळो, खेळ, सैम
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	निरिक्षण, अजाप, सोद	2. जाणटें व्यक्तींच्या मदतीन सरभवतणींच्या परिसराचो सोद घेवपा खातीर अजाप दाखयता.	1. झाडां, पानां, फुलां, न्हंय, कुपां हांचो फोटो काडप. 2. बहिर्गोल भिंगातल्यान पानां, फुलां, खडे हांचे निरिक्षण करप आनी संभाशण करप. 3. दुर्बिणीतल्यान पक्षी, कुपां, दोंगर, न्हंय, दर्यो हांचे निरिक्षण करप.	झाडां, पानां, फुलां, न्हंयो, दर्यो, कुपां, दोंगर, दुर्बिण

ध्येय : CG-13 भुरगीं अध्ययनाच्यो सवयो विकसीत करतात. तें खातीर शालेय वर्गां सारक्या औपचारीक अध्ययन वातावरण सक्रिय रावपाक जाता.
क्षमता : C-13.4 वर्गांतले नियम, वर्गांतले नियम समजपूर्वक स्वीकारता आनी ताचें पालन करता.

स्तर/ यत्ता	घटक	उपघटक	अध्ययन निश्पत्ती	अध्ययन अणभव	अध्ययन साधना
बालवाटिका 1	सकारात्मक सवयो	नियमाचें पालन	1. वर्गांतले नियमा खातीर जाण्टे व्यक्तींच्या वर्तनाचे निरिक्षण करता आनी अनुकरण करता.	1. शिक्षकांन वर्गांत नियमाचे पालन करून भुरग्यांच्या लक्षात हाडून दिवप. 2. नियमा विशीं भुरग्यांकडेन संभाशण करप. 3. बोलक्यो बावल्यांचो संवादांतल्यान नियमाची म्हायती दिवप.	बोलक्यो बावल्यो

राज्य शिक्षणीक संशोधन आनी प्रशिक्षण परिशद, पर्वरी–गोवा